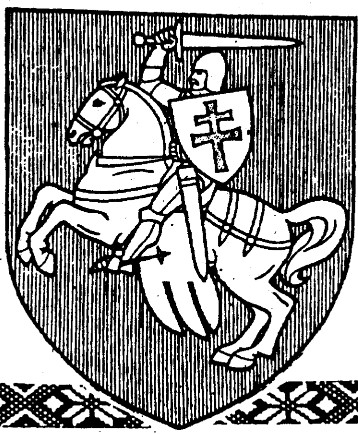

ПРАМЕНЬ

ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ!

МАЙ 1996 г.
N 5 (0017)
Цана 8 сантымаў

Штомесячная ілюстратыўная газета беларусаў Латвіі ● Заснавана ў снежні 1994 года ● Рэгістрацыйнае пасведчанне N 1596

У беларусаў Латвіі — радаснае свята:

Прэзентацыя газеты "Прамень" і Латвійскага фонда беларускай культуры

Розныя падзеі былі ў жыцці беларускай дыяспары Латвіі. Але найбольш значнымі, на погляд многіх, лічацца тыя, якія адбыліся ў адрэзку часу паміж 1994-м годам і бягучым. Імі сталі **выхад першага нумара газеты "Прамень" і стварэнне Латвійскага фонда беларускай культуры**. Калі газета выдаецца ўжо другі год, то Фонд робіць першыя крокі.

Друкаваны орган закліканы аб'ядноўваць раскіданых па ўсёй Латвіі беларусаў на ідэях адраджэння, і, як высвятлілася зараз, вельмі багатай, але трапіўшай у занядбанне нацыянальнай духоўнай спадчыны. Задача Латвійскага фонда беларускай культуры, паміма аб'ядноўчай ролі, фінансаваць дзейнасць беларускіх ачагоў культуры.

І вось сёння ў гэтых двух інстытутах свята: наладжваецца прэзентацыя. На мерапрыемства запрошаны многія афіцыйныя асобы з Беларусі і Латвіі, акрэдытаваныя ў Рызе паслы славянскіх краін, беларускія прадпрымальнікі Латвіі, многія прадстаўнікі беларускай дыяспары Латвіі, карэспандэнты раду выходзячых у Рызе газет, тэлебачання, радыё.

Прэзентацыя — гэта адкрытае, афіцыйнае прадстаўленне грамадскасці таго, што ўжо створана, існуе, дзейнічае. У даным выпадку маецца на ўвазе наша родная газета. Яна робіць і надалей будзе займацца тым, каб мы, беларусы Латвіі, ні ў якай меры не адчувалі сябе адарванымі ад сваёй Радзімы, ад нашай цёплай, пяшчотнай зямелькі, ад нашых дарагіх, адзіных, незабыўных родзічаў, каб з яе старонак да вашага слыху даносіўся шум беларускіх дуброў, гучанне мілагучных беларускіх песень, говар навечна запаўшых у сэрцы рачулак, плёскат хваляў Нёмана, Дняпра, Сожа, Бярэзіны, Прыпяці, Гайны. Няхай газета не дасць магчымасці пражываючым у Латвіі беларусам страціць свой нацыянальны твар.

І газета, і Фонд, а гэта трэба асабліва падкрэсліць, існуюць дзякуючы намаганням многіх людзей, шмат якіх інстанцый. Але першая роля адводзіцца ў гэтай вялікай, агульнабеларускай справе прадпрымальнікам. Усім ім будзе выказана шчырая падзяка і ў час свята, і на старонках гэтага святочнага, майскага нумара газеты.

Сёння — прэзентацыя, а мо лепш будзе сказаць, хрышчэнне, акрапленне святою вадою двух народжаных — газеты і Фонда. І няхай гэта зробяць нашы самыя паважаныя святары — беларусы.

Другі год выдаецца зусім яшчэ маладая беларуская газета "Прамень"

... Быў май месяц, тая пара, калі сэрца не нарадуецца цёпламу сонейку, першым кветкам, гоману птушак. І вось у такую прыгожую пору пачуўся шорах будучых старонак газеты — нашай, беларускай. Газета яшчэ кволенькім дрэўцам была пасаджана ў глебу беларушчыны Латвіі ў час канферэнцыі беларусаў Латвіі ў Рызе. Аб стварэнні газеты было абвешчана пры вялікім наплыве людзей, у прысутнасці Пасла Беларусі ў Латвіі спадара Вялічкі, беларускіх прадпрымальнікаў і многіх-многіх прыхільнікаў і сяброў таварыства "Прамень".

Лёгка было сказаць — стварыць, выдаваць газету. Але, як і ўсякую справу, пачынаць яе было цяжка: У гэты нялёгкі воз упрагліся прадпрымальнікі, якія спансіравалі выданне газеты на яе першым этапе — спадарыня Валянціна Аляксандраўна Піскунова, спадар Іван Іванавіч Кабановіч, старшыня таварыства "Прамень" спадар Алесь Аляксандравіч Карповіч і выбраны на пасаду галоўнага рэдактара Лявон Рыгоравіч Шакавец. Скранулі яны гэты воз з месца, і ён пакаціўся. Сёння газета выйшла пад N 5 (0017), у святочным убранні, бо ў яе прэзентацыя.

На здымку: заснавальнікі газеты — спадары, якія названы вышай, адраджэнцы беларускай прэсы ў незалежнай Латвіі.

Фота В. Лісіцына.

Да візіта ў Латвію міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь У. Л. Сянько

Як стала вядома з афіцыйных крыніцаў, у Рыгу з візітам прыбудзе міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Лявонавіч Сянько. На старонках наступнага нумара газеты мы падрабязна раскажам аб выніках сустрэчы і перагавораў высокага беларускага госця з кіраўнікамі Латвійскай Рэспублікі.

Візіт будзе кароткатэрміновым, але, як паабяцаў сам міністр, ён знойдзе час, каб сустрэцца з намі, беларусамі Латвіі. Тым, хто прыдзе на гэтую сустрэчу, трэба мець на ўвазе, што спадар Сянько вельмі заняты чалавек. Пагэтаму, каб не траціць часу, падрыхтуйце загадзя пытанні, якія б вы хацелі задаць Уладзіміру Лявонавічу.

xxx

Напярэдадні візіта рэдактар газеты разам з кіраўніком суполкі "Прамень", пры садзеянні Пасла Рэспублікі Беларусь у Латвіі спадара Вялічкі, мелі гонар быць прынятымі ў Міністэрстве замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

У першы дзень адбылася гутарка з загадчыкам аддзела Садружнасці незалежных дзяржаў Андрэем Рыгоравічам Кулажанкам, з аташэ гэтага ж аддзела Яўгенам Сямёнавічам Вераб'ёвым і другім сакратаром МЗС Валерыем Віктаравічам Ждановічам. Ім былі зададзены пытанні, якія дыктаваліся падзеямі ў Беларусі і вакол яе. Закранаалася тэма становішча беларусаў Латвіі. Дыпламаты далі на ўсе нашыя пытанні самыя вычарпальныя адказы. Дарэчы, увесь дыялог вёўся на чыстай беларускай мове.

Нас уражыла панаваўшая ў памяшканні МЗС цішыня і ўрачыстасць. А ўяўлялася ж, што нас сустрэне мітусня супрацоўнікаў, грукат дзвярэй, разгубленасць на тварах, бо самі ведаеце, колькі ўсяго здараецца ў дзяржавах, з якімі Беларусь мае дыпламатычныя адносіны і весткі адкуль сцякаюцца ў гэтае ведамства. Сапраўды, спраў хапае, але яны вырашаюцца тут спакойна, удумліва, з глыбокім аналізам — як і падабае ў такой адказнай дыпламатычнай установе. Адгэтуль і тая развыжлівасць, і той аптымізм, якія праявіліся з боку нашых субяседнікаў, калі мы бралі ў іх інтэрв'ю. А паколькі яно было прымеркавана да візіта іх шэфа ў краіну, у якой пражывае звыш ста шасці тысяч беларусаў — у Латвію, **то першае пытанне выклікана нашым жаданнем атрымаць падцверджанне, што аб'яўлены візіт не адкладваецца, не пераносіцца**.

— Спадар Сянько прыбудзе ў Рыгу 29 мая ў другой палове дня, — адказаў Андрэй Кулажанка. — Назаўтра адбудуцца сустрэчы міністра з Прэзідэнтам Латвіі Г. Улманісам, прэм'ер-міністрам В. Шкеле і са сваім калегам спадаром Біркаўсам. У гэты ж дзень У. Сянько адбудзе ў Вену.

— Спадар Кулажанка, скажыце: гэта першы візіт асобы такога рангу ў Латвію з моманту атрымання краінамі незалежнасці?

— Латвію да гэтага наведваў былы міністр замежных спраў РБ Пётр Кузьміч Краўчанка. Для спадара Сянько такі візіт — першы. Але па ахопу праблемаў, па важнасці пытанняў, якія пакладзены ў павестку як перагавораў, ён значна пераўзыходзіць папярэдні. Жыццё не стаіць на месцы. Сучасны этап развіцця незалежнасці патрабуе неадкладнага абмеркавання новага пакета міждзяржаўных спраў, яшчэ больш значных, чым было ў пачатку. Вось чаму гэтаму візіту прыдаецца вялікае значэнне.

— Хацелася б, спадар Ждановіч, пачуць ад вас як развіваліся — паспяхова, з нарастаннем ці быў нейкі застой — беларуска-латвійскія адносіны?

— Толькі паспяхова. Напрыклад, тавараварот паміж дзвюма незалежнымі краінамі ў 1995-м годзе ў параўнанні з папярэднім павялічыўся ў 4 разы.

— Падпісанне дагавора паміж Беларуссю і Расіяй сустрэты ў нас у Латвіі з нейкай насцярожанасцю. Ці ёсць глеба для такой занепакоенасці?

— Гэта не так. Тое, што адбылося ў Маскве — неабходны крок, выкліканы ў першую чаргу меркаваннямі эканамічнага характару. Пра палітычнае аб'яднанне калі, то гэтага не здарыцца, Беларусь захавае свой нацыянальны твар.

xxx

Назаўтра роўна ў 2 гадзіны дня нас прыняў сам міністр. Многа гаварылася і чулася пра гэтага кіраўніка. Але, як кажуць, сумленні прэч. Ён увайшоў у залу ветлівы, энергічны, са светлым тварам — быццам да гэтага на яго плячах як не ляжаў цяжар дзяржаўных спраў. Ён адразу спадабаўся, больш таго, захапіў нас перспектывамі, якія адкрываюцца перад нашай краінай на міжнароднай арэне. Але нас цікавіла больш вузкае кола пытанняў, у прыватнасці, праблема сацыяльнай абароны. Няма міждзяржаўнага пагаднення на гэты лік. Чаму яно патрэбна? Адна справа, калі беларус — жыхар Латвіі, і зусім другая — калі ён мае беларускае грамадзянства і пабайваецца такога свайго статуса, бо не маецца адпаведнага пагаднення.

— Гэтае пытанне будзе разглядацца ў час майго візіта ў Латвію абавязкова. Мы будзем дамагацца, каб такое сапраўды важнае для вас пагадненне было падпісана ў час майго візіта ці другіх візітаў у Рыгу або Мінск.

Спадару Сянько была перададзена пісьмовая заява, якая выходзіць ад многіх беларусаў Латвіі: **адтэрмінаваць бязвізавы рэжым для неграмадзян з 1 ліпеня да новага года ці мо і да таго тэрміну, калі пачнецца кампанія па абмену пашпартаў.**

— Зробім усё неабходнае, каб станоўча вырашыць і гэтую праблему.

Закраналіся многія іншыя тэмы. Няма ў беларусаў Латвіі свайго культурнага асяродка. Вось мы і звярнуліся да міністра дапамагчы нам і ў гэтай справе.

— Думаю, атрымаецца. У Віцебску наша рэспубліка прадаставіла мясцовым латышам памяшканне пад такі цэнтр. Зараз чарга за Латвіяй выдзеліць такое ж дастойнае памяшканне, ці цэлы будынак, нашым братам у Рызе, годны для таго, каб у ім можна было абсталяваць Беларускі культурны цэнтр. У час візіта і перагавораў з кіраўніцтвам Латвіі я зраблю такую заяву і буду дабівацца іх згоды на адкрыццё такога цэнтра.

Гаварылася аб яшчэ адной надзённай справе — аб выніках падпісання ў Маскве беларуска-расійскага дагавора, аб увядзенні нібыта адзінага грашовага бюджэта для двух дзяржаў. Міністр звярнуў увагу, што многія блытаюць паняцці "адзіны" і "агульны". Яны маюць розны сэнс. Агульны — гэта тое, што будуць выдзяляць бюджэты незалежных краін на фінансаванне канкрэтных агульных спраў, скажам, на будаўніцтва буйных прадпрыемстваў, прадукцыяй якіх яны будуць карыстацца, на распрацоўку недраў і другое. "Агульны" — гэта ні ў якім разе "не адзіны". Агульны, а не адзіны — гэта калі рэч заходзіць аб сумесным фінансаванні буйнамасштабных праектаў — і толькі.

У заключэнне на нашае пытанне "Што б вы пажадалі жыхарам Латвіі", спадар міністр адказаў: пачуцця стабільнага існавання, стабільнага жыцця, шчасця, дабрабыту. Упэўнены, што дзень заўтрашні будзе лягчэйшым за сённяшні. Жадаю шчыра, глыбока захоўваць сувязь з Бацькаўшчынай. Да сустрэчы ў Рызе.

— Дзякуем, Уладзімір Лявонавіч.

Інтэрв'ю ўзяў Леанід Шакавец.

Весткі з Бацькаўшчыны

●

У Рэспубліцы Беларусь распаўсюджана Паведамленне Міністэрства статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь аб сярэднямесячнай заработнай плаце рабочых і служачых за першы веснавы месяц. Мінстат Рэспублікі Беларусь паведамляе, што сярэдняя заработная плата рабочых і служачых у сакавіку 1996 года склала 1 142 032 рублі (ў лютым была 1 089 878 рублёў). У студзені-сакавіку 1996 года яна склала 1 087 731 рубель і павялічылася ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года ў 2,2 раза.

●

Паведамленне супроцьлеглага зместу: Запусціўшы "пробны шар" па павышэнню платы за жыллё з 1 мая бягучага года і атрымаўшы ў адказ негатыўную рэакцыю прафсаюзаў, Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі рэспублікі перагледзела свае ранейшыя пазіцыі. Сумесна з Камітэтам цэн Міністэрства эканомікі Беларусі Мінжылкамгас распрацаваў новую шкалу росту дзеючых тарыфаў на паслугі, што аказваюцца прадпрыемствамі жыллёва-камунальнай сферы. Так, кошт водазабеспячэння плануецца павялічыць у 2,5 раза замест прапанаваных раней 3,9 раза; каналізацыі — у два разы ўзамен 2,7 раза; а цана на цеплаэнергію для ацяплення і гарачага водазабеспячэння ўзрасце ў 1,4 замест прадугледжваемага павелічэння ў тры разы. Стаўка ж кватэрнай платы стане ў 1,7 раза вышэй, чым цяперашняя.

З улікам новых тарыфаў штомесячная плата за пражыванне сям'і з трох чалавек у 2-пакаёвай кватэры плошчай 30 квадратных метраў у ацяпляльны сезон разам з коштам электразабеспячэння складзе 342.782 рублі. А ў летні перыяд, плата за жыллё будзе каштаваць сям'і 212.372 рублі.

●

Прэзідэнт РБ падпісаў Указ "Аб удасканаленні кіравання чыгуначным транспартам і дарожнай гаспадаркай Рэспублікі Беларусь". У мэтах удасканалення кіравання Беларускай чыгункай і ўваходзячымі ў яе састаў прадпрыемствамі і арганізацыямі, а таксама забеспячэння комплекснага вырашэння пытанняў функцыяніравання і развіцця аўтамабільнага транспарту і дарожнай гаспадаркі

Беларуская чыгунка з распараджэння Міністэрства транспарту і камунікацый перададзена ў непасрэднае падпарадкаванне Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Месцам знаходжання Упраўлення Беларускай чыгункі з'яўляецца будынак па вул. Леніна, 17 у г. Мінску.

Кабінету Міністраў Рэспублікі Беларусь у трохмесячны тэрмін прапанавана забяспечыць вырашэнне ва ўстаноўленым парадку пытанняў, што вынікаюць з гэтага ўказа, прадугледзеўшы стварэнне Камітэта па аўтамабільных дарогах Міністэрства транспарту і камунікацый з правамі юрыдычнай асобы.

●

З 29 красавіка па 1 мая ў Мінску гасцяваў лідэр сусветных шахмат, чэмпіён свету па версіі ФІДЕ Анатоль Карпаў. Праграма візіту аказалася даволі насычанай. У першы дзень ён сустрэўся з Прэзідэнтам Беларусі Аляксандрам Лукашэнкам. Назаўтра, пасля сустрэчы з прэм'ер-міністрам Беларусі Міхаілам Чыгіром, Анатоль Яўгенавіч прыняў удзел у шахматным фестывалі, які быў прымеркаваны да 10-й гадавіны аварыі на ЧАЭС.

У заключны дзень свайго знаходжання Карпаў сустрэўся са Старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Сямёнам Шарэцкім. Адтуль яго шлях ляжаў прама ў беларускае прадстаўніцтва швейцарскай фірмы "Zepter". Яе генеральны дырэктар спадар Біджоўскі напачатку азнаёміў чэмпіёна з вартасцямі універсальнага посуду, які заваёўвае ў свеце ўсё большую папулярнасць, а таксама абмаляваў перспектывы развіцця сваёй фірмы. Дарэчы, па нацыянальнасці Біджоўскі — югаслаў, а там, як, вядома, шахматы ў пашане. А значыць, "Zepter" і шахматы маюць шмат агульнага. Не выпадкова, што для дзяцей, пацярпеўшых ад чарнобыльскай аварыі, фірмай было закуплена ў Рызе 500 камплектаў шахмат, кожны з якіх змяшчаецца ў арыгінальнай шахматнай ладдзі. Кошт такіх падарункаў склаў 2400 долараў ЗША.

●

У Мінску з 24 мая па 3 чэрвеня 1996 г. будзе праведзены V Міжнародны кінафестываль славянскіх і праваслаўных народаў "Залаты віцязь".

Кабінету Міністраў Рэспублікі Беларусь зацвердзіў састаў арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенню V Міжнароднага кінафестывалю славянскіх і праваслаўных народаў "Залаты віцязь". Міністэрству культуры, Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі сумесна з Кіраўніцтвам справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь даручана аказаць садзейнічанне арганізацыйнаму камітэту па падрыхтоўцы і правядзенню названага мерапрыемства.

Сустрэча ў Вярхоўным Савеце РБ

У час знаходжання ў Мінску прадстаўнікі беларускай дыяспары Латвіі мелі сустрэчу са старшынёй Камісіі па міжнародных справах Вярхоўнага Савета РБ Пятром Кузьмічом Краўчанкай.

Гэтага дзеяча добра ведаюць у Беларусі не толькі па ягонай былой пасадзе міністра замежных спраў. Пётр Краўчанка — непахісны змагар за палітычную самастойнасць Беларусі, за зварот нацыянальна-гістарычнай сімволікі, за сапраўднае адраджэнне багатай духоўнай спадчыны нашага народа, вяртанне занядбаных імёнаў лепшых сыноў Радзімы, усталяванне гістарычнай справядлівасці. Пазіцыя спадара Краўчанкі стане больш выразнай, калі вы прачытаеце, пачынаючы з наступнага нумара газеты, цэлую серыю яго артыкулаў. У час гутаркі з ім ён даў дазвол перадрукаваць іх. Гэта вялікі гонар для нас, праменеўцаў.

Пётр Кузьміч падрабязна ахарактарызаваў сучаснае становішча ў Беларусі, магчымае развіццё падзей, расклад палітычных сіл. Па нашай просьбе расказаў пра дзейнасць парламенцкай Камісіі, якую ён узначальвае, адказаў на шэраг пастаўленых намі пытанняў. Сярод іх — вынікі падпісання беларуска-расійскага дагавора ў Маскве, што такое калідор у Калінінградскую вобласць, як трэба рэагаваць на заяву У. Жырыноўскага адабраць ад Літвы Вільню і перадаць яе Беларусі і г. д.

Узнімалася тэма сацыяльнай абароны беларусаў Латвіі. Як сказаў спадар Краўчанка, у бытнасць яго міністрам ён прыязджаў у Латвію і перадаў адпаведныя дакументы. Але яны да гэтага часу блакіруюцца латвійскім бокам. Вось чаму няма патрэбнага вам, беларусам Латвіі, міждзяржаўнага пагаднення аб вашай сацыяльнай абароне. Але ён будзе і мо ўжо хутка, у час візіту У. Сянько ў Латвію ў канцы гэтага месяца.

Новая сустрэча з Пятром Кузьмічом адбудзецца ў Даўгаўпілсе, дзе ён будзе адкрываць мемарыяльную дошку ў гонар заснавання тут, у райнісаўскі час, Першай беларускай гімназіі.

А. Карповіч.

У школу завіталі артысты

8 мая ў Рыжскай беларускай школе сустракалі першых гасцей з Беларусі: фальклорны тэатр "Госціца" пад кіраўніцтвам Ларысы Сімаковіч. Праўда, прыехалі артысты з Мінска не спецыяльна дзеля выступлення перад нашымі дзеткамі і іх бацькамі. Фальклорны тэатр "Госціца" браў удзел у Міжнародным дзіцячым і юнацкім фальклорным фестывалі, які ўжо 13-ы раз праводзіў у Латвіі Латвійскі дзяржаўны універсітэт. Нашых беларускіх артыстаў запрасілі на фестываль разам з калектывамі з Літвы, Эстоніі, Грузіі і Карэліі. Тэатр "Госціца" выступіў на адкрыцці фестывалю 4 мая, у вялікім гасцявым канцэрце 5 мая ў Доме Рыжскага Латвійскага таварыства. Цудоўныя беларускія народныя песні і танцы, абрады і спяктаклі ўбачыла вялікая колькасць людзей. А вучні беларускай школы ў святочна прыбранай вялікай залі суседняй 75-й школы чакалі гасцей з кветкамі і ўсмешкамі на тварах. Першае, што ўразіла, гэта беларускае нацыянальнае адзенне. У 35 удзельнікаў канцэрта не было ніводнага аднолькавага, ці нават падобнага касцюма (як потым мы даведаліся, іх для "Госціцы" шыюць і вышываюць у спецыяльным салоне па эскізах ці ўзорах з розных мясцовасцяў Беларусі).

Малодшыя дзеці з трупы тэатра паказалі абрадавы спектакль "Гуканне вясны", перамежаваны з песнямі, танцамі, "прытоптваннем снегу", і гуканнем вясны. А старэйшыя — спектакль — свята "Летніца" аб тым, як у старажытнасці гэтае свята праходзіла на Беларусі. На ім дзеўкі-сяброўкі святкавалі-сябравалі, а потым яны былі "дружкамі" адна ў адной на вяселлі і хрысцілі адна ў адной дзяцей. З вялікай цікавасцю глядзелі на сцэну не толькі дзеці з беларускай школы, але і вучні 75-й рускай школы. Мо яны і не разумелі беларускіх слоў, але мовою танцаў, мовою песень артысты данеслі да сэрцаў гледачоў наш беларускі каларыт і самабытнасць. Пасля канцэрту ў залі госці завіталі ў школу. Гэтулькі гасцей школа прымала толькі на Каляды, але то былі нашы рыжскія дзеці-беларусы. А тут госці з-за мяжы, з нашай Бацькаўшчыны. З прывітальным словам і расказам аб школе да артыстаў звярнуўся дырэктар В. Целеш. Ён падарыў тэатру на памяць аб сустрэчы некалькі сваіх кніжак аб Рызе. Як аказалася, госці нават не ведалі, што ў Рызе ёсць беларуская школа. Іх вельмі ўразіла, што дзеці не проста вывучаюць беларускую мову, а што ўсе прадметы выкладаюцца па-беларуску. Хлопчыкі і дзяўчаты з сумам расказалі нам, што ў Мінску ў апошні час у іх школах адкрытыя раней беларускія класы пераводзяць на рускую мову навучання. Дарэчы, у тэатры яны стараюцца гаварыць толькі па-беларуску. Спяваюць і танцуюць у асноўным мінчукі, але ёсць і таленавітыя дзеці з раёнаў. У Мінску засталася самая малодшая група артыстаў ва ўзросце ад 3 да 8 год. А ўсяго тэатру 10 год, існуе ён пры Беларускім тэлебачанні, а песні, танцы і абрады збіраюцца па ўсёй Беларусі. Усім гасцям вельмі спадабалася Рыга і Латвія, і яны з радасцю прынялі прапанову калі-нібудзь прыехаць яшчэ раз, ужо па запрашэнню беларусаў Латвіі, і выступіць не толькі перад дзеткамі, але і перад усімі беларусамі. У школе зноў і зноў гучалі цудоўныя беларускія народныя песні, такія, якіх я нават ніколі не чула, калі жыла ў Беларусі. Моцнымі, прыгожымі галасамі беларускіх хлопцаў і дзяўчат напоўніліся ў той дзень невялікія класы беларускай школы.

Госці і гаспадары развіталіся з надзеяю на наступную сустрэчу.

Таццяна Казак, сябра "Світанка".

Віншуем!

Беларускаму жывапісцу, сябру аб'яднання мастакоў-беларусаў Балтыі "Маю гонар" Мацею Чырычу споўнілася 60 гадоў. Шчыра віншуем яго з юбілеем, зычым добрага здароўя, шчасця, творчага натхнення, з'яўлення новых шэдэўраў, якія б склалі гонар нашай Радзімы, неслі б у наш беларускі асяродак высокія гуманістычныя ідэі.

Са слаўным 60-годдзем цябе, паважаны Мацей!

Аб'яднанне мастакоў Балтыі "Маю гонар", Таварыствы "Світанак" і "Прамень", твае прыхільнікі-беларусы.

ПАД СОНЦАМ ЛАТВІЙСКАГА ФОНДА БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ

Салістка ансамбля Ала Макарэвіч.

Таварыства "Світанак"

Латвійскае таварыства беларускай культуры "Світанак" заснавана ў 1988 годзе. З той пары на вечарыны суполкі прыязджалі з Беларусі пісьменнікі і паэты, гісторыкі і артысты, ладзіліся выставы мастакоў Беларусі. Навуковымі канферэнцыямі і ўрачыстымі вечарынамі "Світанак" адзначыў 500-гадовы юбілей Францішка Скарыны ў 1990 г., 100-гадовы юбілей Максіма Багдановіча ў 1991 г. і 100-гадовы юбілей К. Езавітава ў 1993 г. У 1989 г. у Музеі гісторыі горада Рыгі таварыства праводзіла выставу "Беларусы ў Латвіі". У 1992 г. дэлегацыя "Світанка" удзельнічала ў І з'ездзе беларусаў блізкага замежжа ў Мінску, а ў 1993 г. ў І з'ездзе беларусаў свету. З дня заснавання ў 1990 г. Згуртавання Беларусаў Свету "Бацькаўшчына" Латвійскае таварыства беларускай культуры "Світанак" з'яўляецца яго калектыўным сябрам і прымае ўдзел у яго працы. "Світанак" уваходзіць у Асацыяцыю нацыянальных культурных таварыстваў Латвіі. Разам з нацыянальнымі таварыствамі, якія ўваходзяць у Асацыяцыю, "Світанак" прымае актыўны ўдзел у вырашэнні нацыянальных пытанняў Латвіі. Старшыня "Світанка" доктар хімічных навук Мікола Ярчак уваходзіць ў Кансультатыўны Савет па справах нацыянальных меншасцяў пры прэзідэнце Латвіі. Таварыства "Світанак" удзельнічала ў 1988 годзе ў Форуме народаў Латвіі, а ў 1990 годзе — у Форуме культуры Латвіі. Найбольш важная справа — гэта адкрыццё па заяве "Світанка" ў 1993 годзе Рыжскай беларускай нядзельнай школы, а ў 1994 годзе — Рыжскай беларускай школы. Выпускнікі нядзельнай школы сталі студэнтамі беларускіх і латвійскіх ВНУ.

Пры "Світанку" працуе Беларуская мастацкая студыя "Вясёлка", якая прымала ўдзел у выставах у Латвіі, Даніі і Беларусі. Сёлета пры "Світанку" заснавана першая беларуская маладзёжная суполка. Амаль з пачатку заснавання "Світанка" на Латвійскім радыё штомесячна гучыць перадача на беларускай мове "Світанак". З 1990 года пры "Світанку" працуе бібліятэка беларускай літаратуры і перыёдыкі.

Вялікую падтрымку, у тым ліку фінансавую, "Світанак" і Рыжская беларуская школа атрымліваюць ад Амбасады Беларусі ў Латвіі і беларусаў-прадпрымальнікаў: Янкі Кабановіча, Васіля Трафімчыка, Валерыя Салдатава, Юрыя Фокіна, Валянціны Піскуновай і іншых. Вялікія надзеі беларуская школа ўскладае на Латвійскі Фонд беларускай культуры.

Наша школа — гэта будучыня беларусаў Латвіі, мы павінны выхоўваць сваіх дзяцей так, каб яны адчувалі сябе беларусамі і гэтым ганарыліся.

Вячка Целеш,
намеснік старшыні Рады "Світанка".

Ансамбль "Надзея" і яго добрыя, шчырыя прыхільнікі пасля канцэрта на Рыжскім узмор'і.

Чуеш гукі песень родных? То спявае хор "Надзея"!

Бач, які дарослы: яму ўжо шэсць гадоў. А быў жа як тое кволае дзіця. Яго выкалыхала і паставіла на ногі Ніла Александровіч. Яна памятае, як гуртаваліся аматары беларускай народнай песні, якім гарачым было іх жаданне заспяваць хораша і прывабна, як гэта робяць там, на іх Радзіме. Пра глыбіню пачуццяў беларусаў, шчырасць душы, пра любыя сэрцу мясціны, пра каханне. У рэпертуары "Надзеі" — лірычныя, героіка-патрыятычныя, абрадавыя, жартоўныя песні. А якое багацце напеваў фальклорнай тэматыкі. Слухаў бы і слухаў іх, каб не гэты ўспамін паважанай Нілы Аляксандраўны. Вось ён, з невялікімі скарачэннямі, пра 6-гадовае станаўленне ансамбля.

З дзіцячых гадоў песня ідзе са мной на жыцці. Спачатку была музычная школа, дзе вучылася ў аматара беларускай песні Міхася Паўлавіча Шыдлоўскага. А ў Маладзечанскім музычным вучылішчы пашанцавала спаткаць яшчэ аднаго вялікага знаўцу беларускага фальклору — Зою Францаўну Руссель. Яна ставіла фальклорныя абрадавыя святы, і першы свой сцэнарый падаравала мне. Менавіта дзякуючы яму і адбыліся першыя на латышскай зямлі Калядкі.

А здарылася так, што пры БСО ўзнік гурток беларускай песні, у які ўваходзілі Святлана Астроўская і сёстры Аляксандра Вяцерэ і Марына Стафецкая. Пазней да іх далучылася Марыля Каляда.

Сталі прыходзіць новыя людзі. Тым, каму падабалася, што мы рабілі, заставаліся, другія ж — адыходзілі. Асноўная частка цяперашняга ансамбля прыйшла пасля першых Каляд. Але што ж гэта за калядны абрад без Гаспадара, Гаспадыні і іх дзяцей? Яны не толькі павінны быць артыстычнымі, але і ведаць беларускую мову. Гаспадыня знайшлася з суполкі "Раніца" — вострая на язык Галіна Зіеменіс. Са "Світанка" прыйшоў Гаспадар — Іосіф Цыргановіч. Дзецьмі былі брат і сястра Дзятковы.

Гурток пачаў расці. Прыходзілі людзі, якія лічылі сябе беларусамі. Пакрыху-паціху гурток ператварыўся ў фальклорны ансамбль "Надзея". Сцэнарый Калядак удзельнікі гэтага калектыву папоўнілі "Жаніцьбай Цярэшкі". Святкуецца Вялікдзень, Купалле. У ансамблі — людзі з розных месцаў Беларусі. Усе свае ўспаміны дзяцінства ці маладосці абагульняюць у адзінае. Таму і гасцям, якіх запрашае на святы ТБМ "Прамень", адчуваецца блізка і ўтульна.

Вельмі прыемна, што колькі ўжо гадоў ходзяць у ансамбль Валя Шыбаева са сваёй унучкай — "Казой" Алёнай, Люда Бальшакова. А колькі многа часу аддае "Надзеі" гарманіст Стась Клімаў. Яму так палюбілася гэтая "дзяўчына", што ён стаў пісаць песні для яе. Ды такія мілагучныя, узрушаныя, што не скажы, хто аўтар, то падумаецца: да яе стварэння спрычыніўся нейкі масцісты кампазітар. А гэта ж наш Стась!

Нібы скінуўшы шмат гадоў, спявае і яшчэ пускаецца ў маладзецкія скокі Міхась Грасюкоў. За іскравы, звонкі голас завуць "нашым званочкам" Дану Марцюшову. Разам з ёю прыязджае з Огрэ Валя Пуко.

Усім ім дапамагае працаваць над выразнасцю беларускай мовы актыўная ўдзельніца ансамбля Алёна Міцкевіч, якая скончыла Мінскі педінстытут і зараз працуе завучам адной са школ Рыгі. Памагае Матцы ў "Жаніцьбе Цярэшкі" Іван Авіжэнь. А калі б не было Надзеі Баранавай, Алы Макарэвіч, Люды Гушчынай, Сімы Смірновай, Васіля Сіняковіча, Тарэзы Озала, Таісы Бачкаровай, Надзеі Піткевіч, Ілоны Варатніковай, то ансамбль быў бы няпоўны. Кожны з іх унёс сваё асабістае, нічым не падобнае на астатняе.

У выкананні спадарыні "Надзеі" гучаць любыя і паважаныя ў народзе песні "Цячэ вада ў ярок", "Гарэла сосна", "У садзе гуляла", "Мой сівы конь бяжыць", "Чабатуха", "Люблю наш край", купальскія, дажынкавыя, калядныя песні.

Хочацца сказаць вялікае дзякуй усім тым, хто дапамагаў з памяшканнем для рэпетыцый. У першую чаргу вялікі дзякуй Раісе Сакаловай і старшыні ТБМ "Прамень" Алесю Карповічу. Бадай яго намаганнямі ансамбль атрымаў беларускія нацыянальныя касцюмы і музычныя інструменты. Падзяка наша і дырэктару Рыжскай сярэдняй школы N 15 Н. В. Кубасавай, што адгукнулася на просьбу артыстаў ансамбля напачатку рэпетыраваць у памяшканні гэтай школы.

Ансамбль "Надзея" ужо праславіў сябе сваімі непадражальнымі выступленнямі на розных сцэнах Рыгі, Даўгаўпілса. Ён расшырае свой рэпэртуар, шліфуе ваканаўчае майстэрства пад кіраўніцтвам усімі паважанай Зоі Кальвіш, жанчыны стараннай, адданай усёй душой Беларусі, закаханай у беларускую песню. Пажадаем жа ёй і фальклорнаму ансамблю "Надзея" плённай творчай працы!

Н. Александровіч.

Былы кіраўнік хора і яго заснавальнік Ніла Аляксандровіч.

"Прамень"! І надалей табе іскрыцца!

Таварыства беларускай мовы імя ўсходнеславянскага першадрукара, асветніка, вялікага гуманіста свету Францішка Скарыны існуе ўжо больш пяці год. А поплеч з ім крочыць яго падраздзяленне — адзінае, неразрыўнае: фальклорны ансамбль "Надзея". У іх склад увайшлі людзі, якіх да глыбіні душы захапіла пачаўшаеся адраджэнне беларускай культуры, мовы, гісторыі. Улічваючы гэта, наша аб'яднанне намеціла сваей галоўнай мэтай садзейнічаць гэтаму працэсу. Пачалі з таго, што набылі беларускія кнігі, часопісы, газеты. Адразу заўважылі, што беларусы пацягнуліся да роднага слова, захацелі ажывіць тут, у Латвіі, беларускія традыцыі і абрады. Тады з дапамогаю ансамбля сталі спраўляць тыя святы, якія мы бачылі, калі жылі на радзіме. Амаль пры кожным сумесным зборы беларусаў Латвіі наладжвалі невялічкія канцэрты на беларускую тэматыку, чым яшчэ больш кранаалі сэрцы землякоў.

Але нам бачылася, што гэтага мала. З'явілася патрэбнасць у газеце, са старонак якой гэдак жа, як і са сцэны, лілося б беларускае гучанне. І газета з нядрэннай назовай "Прамень" тут як тут, і з першага нумара таксама ўключылася ў адраджэнскія працэсы, не дае беларускім матывам адыйсці ў небыццё. А было ўжо да гэтага зусім недалёка: пачала забывацца мова і тыя творы, якія ў маладосці нараджалі ў нас найлепшыя пачуцці. Мы ўсё больш углядаемся не ў свае заліхвацкія нацыянальныя танцы, а ў нейкае чорт яго ведае што сатрасенне раздзетых танцораў, барадатых, нямытых, нябрытых ансамблей Захада. Нам пры ўсіх выпадках жыцця трэба браць прыклад са слуцкіх ткачых, якіх апяваў Максім Багдановіч. Знаходзячыся ў адрыве ад дома, будучы ў палоне чужых песень, абрадаў, усёроўна "тчэ, забыўшыся, рука замест персідскага ўзора цвяток раздімы васілька". Яшчэ раз падкрэслю: не забыцца каб пра сваё, быць вернымі ўсяму свайму, роднаму — гэта абавязак і ўзялі на сябе таварыства, ансамбль, газета.

Але гэтая роля была б больш паслядоўнай і ўздзеянне на сэрцы і душы беларусаў было б большым, калі б мы часцей збіраліся разам. Для гэтага нам патрэбен Беларускі культурны цэнтр. А інакш няма кантактаў з беларусамі многіх рэгіёнаў Латвіі.

У дзень беларускага свята — прэзентацыі газеты "Прамень" і Латвійскага фонда беларускай культуры — хочацца сказаць, што калі б не намаганні нашых сяброў — а ў іх ліку супрацоўнікі беларускага пасольства, амаль усе беларускія прадпрымальнікі, многія пісьменнікі, мастакі, проста шчырыя беларусы, — то ў нас не было б таго, што мы сёння маем. Людзі нават простага звання прыязджалі з Огрэ, Олайнэ, другіх няблізкіх месц, каб пасля працы правесці рэпетыцыю хора, аформіць тое ці іншае мерапрыемства. Гэта тыя людзі, якія і зараз здзіўляюць нас сваім учынкам: іх ніхто не просіць, бо неяк не хапае адвагі рабіць гэта стомленым і часам без сродкаў на дарогу людзям. Яны самі ідуць і едуць да нас, і ніхто яшчэ не прыдумаў для іх адпаведнай узнагароды. Толькі наша ўдзячнасць, толькі наша добрае слова хай будуць хоць невялічкай уцехай усім ім. Ніжайшы вам паклон, даражэнькія, шчыры дзякуй, змешаны са слязьмі радасці. Вось некаторыя толькі імёны: Ніла Александровіч, Алёна Міцкевіч, Станіслаў Клімаў, Зоя Кальвіш — людзі, без якіх наш ансамбль разваліўся б. І далей: Раіса Сакалова, Валянціна Шыбаева, Валянціна Пуко, Дана Марцюшова, Надзея Піткевіч, Сіма Смірнова, Юзік Цыргановіч, Эля Крыванос, Люба Бальшакова, Ілона Варатнікова, Янка Авіжэнь, Міхась Грасюкоў і многія іншыя. Усім ім — доўгіх год жыцця. Радзіма не забудзе сваіх сыноў і дачок за іх вернасць, чыстае сумленне, бескарыснасць. Імі ганарацца браты па крыві, па нацыі з Канады, Амерыкі, Германіі, Швецыі, Фінляндыі, Аўстраліі, Расіі, Украіны. Яны цікавяцца намі і кожны наш крок, добры намер успрымаюць з вялікай радасцю. Будзем старацца, каб і надалей ураджанні аб нас, беларусах Латвіі, на радзіме, у далёкім і блізкім замежжы былі самымі добрымі і выклікалі такую ж добрую зайздрасць.

Праменеўцы! Нас чакаюць добрыя справы. Будзем рабіць усё ад нас залежачае, каб збылося ўсё, што мы задумалі ў імя палёгкі нашага жыцця тут, у Латвіі.

А. Карповіч,
старшыня ТБМ "Прамень".

Ансамбль "Надзея": уплятаюцца ў гоман марскіх хваляў яго чароўныя песні. На пярэднім плане — мастацкі кіраўнік Зоя Кальвіш.

Святочны ўздым у Даўгаўпілсе: без чвэрткі "Уздыму" 100 гадоў.

Беларусы Даўгаўпілса адзначылі 75-годдзе з дня заснавання таварыства "Уздым".

У вытокаў культурнага аб'яднання беларусаў горада на Даўгаве стаяў педагог Я. Харлан, які больш чым сем дзесяткаў гадоў таму назад стварыў таварыства беларусаў "Бацькаўшчына". Яго пераемніцай стала ўзнікшае ў 1993 годзе таварыства "Уздым" на чале з вядомым грамадскім дзеячам Станіславам Валодзькай.

Мы папрасілі яго коратка расказаць аб тым, што ўжо зроблена і што плануецца.

— Зроблена нямала, — сказаў ён. — Адкрылі беларускую нядзельную школу, арганізавалі ансамбль "Купалінка". Вось-вось выйдзе другі нумар старонкі "Беларус Латгаліі" як прыдатак да рэгіянальнай газеты. З'яўляючыся культурным таварыствам, мы не ўмешваемся ў палітыку, але калі ўзнікае пагроза культурным сувязям з радзімай, то мы не застаемся абыякавымі.

— Здаецца, вы, спадар Валодзька, былі адным з ініцыятараў стварэння таварыства "Латвія—Беларусь"?

— Але, гэта быў сустрэчны крок ужо дзейнічаючаму таварыству "Беларусь—Латвія" на чале з вядомым беларускім пісьменнікам Сяргеем Панізьнікам. Першае сумеснае мерапрыемства мы запланавалі на Купалле: на своеасаблівым плоце дружбы паплывем па Даўгаве.

Увогуле, дзякуючы нашай дзейнасці беларусы Даўгаўпілса — а іх тут каля 10 тысяч — не адчуваюць сябе адарванымі ад радзімы.

— Віншуем ваша таварыства з юбілеем і жадаем поспехаў.

— Дзякую.

Андрэй Кавалёў,
г. Даўгаўпілс.

x x x

Рыжскія таварыствы "Світанак" і "Прамень" таксама віншуюць уздымаўцаў і спадзяюцца на цеснае супрацоўніцтва ў імя святой і агульнай для ўсіх нас справы — поўнага і хутчэйшага адраджэння беларускай спадчыны.

Пускае парасткі дрэўца беларускай школы

Рыжская беларуская школа, на нашу вялікую радасць, мае больш-менш пастаяннае памяшканне: управа Латгальскага прадмесця г. Рыгі выдзеліла для першага і другога класаў два пакойчыкі ў памяшканні дзіцячага сада N 229. Тут беларускія вучні адчуваюць клопаты аб сабе не толькі прафесійных настаўнікаў, якія даюць грунтоўныя веды па матэматыцы, латышскай, англійскай і беларускай мовах, а і з боку Міністэрства адукацыі Беларусі і Пасольства РБ у Латвіі.

Частку расходаў на школу ўзялі на сябе мясцовыя беларускія прадпрымальнікі. Так, дзякуючы фундацыям Янкі Кабановіча вучні забяспечаны бясплатным харчаваннем. Хоць школа знаходзіцца не ў цэнтры Рыгі і вучацца ў ёй дзеці з розных раёнаў горада, яны не маюць праблемаў з транспартам. Кожную раніцу ад Рыжскага вакзала да школы іх возіць шыкоўны "Ікарус". Гэтую справу робіць для школы шчыры беларускі прадпрымальнік Васіль Трафімчык. Так вось пасаджанае шчырымі рупліўцамі беларушчыны дрэўца беларускай школы ў Латвіі ўкаранілася і штогод пускае свае парасткі — класы. Нягледзячы на ганебны для беларусаў рэферэндум па мовах, ні на палітычныя калізіі на Бацькаўшчыне, вядуць бацькі сваіх дзетак у беларускую школу, бо ведаюць, што тут вучні атрымаюць найбольш ведаў, найбольш увагі і клопату.

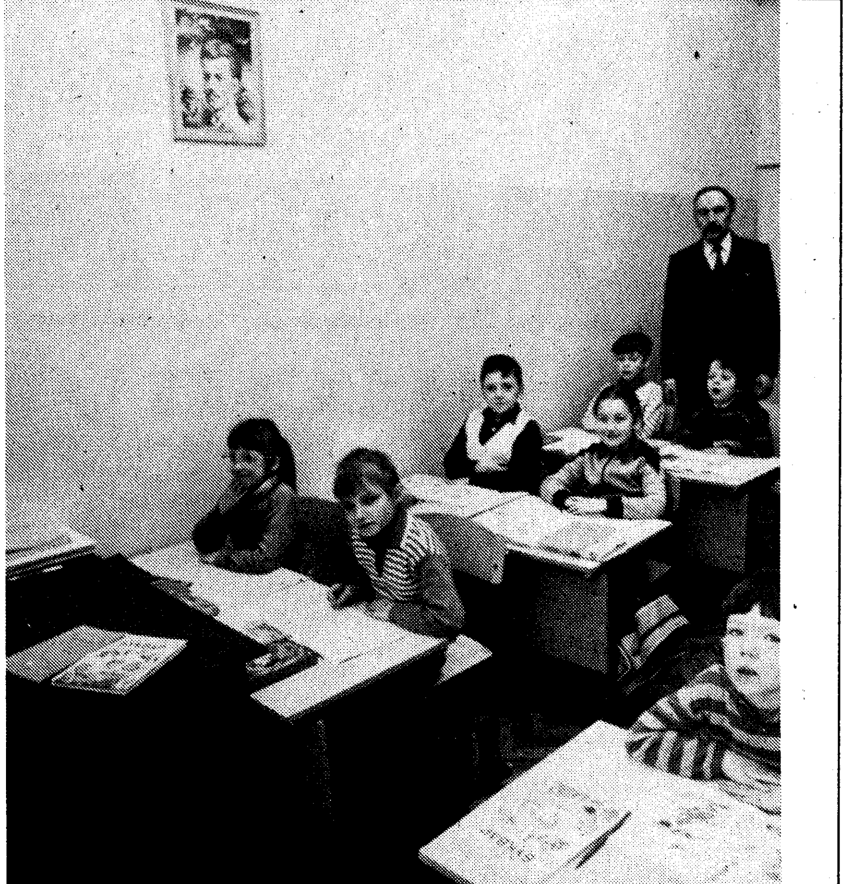
Заканчваецца навучальны год, а школа ўжо думае аб новых вучнях наступнага навучальнага года, адкрыўшы падрыхтоўчую групу для першага класа.

Пройдуць гады, і нашы нашчадкі будуць з удзячнасцю думаць пра тыя нялёгкія намаганні, якія мы ўсе зараз прыкладваем, каб беларуская школа жыла, а яе пітомцы сталі б самымі знакамітымі людзьмі, гонарам нацыі. Я не сумняваюся, што так яно і будзе. Не, хоць і квапяцца на нашу Радзіму яе недругі, Беларусь жыла, жыве і будзе жыць!

В. Целеш,
кіраўнік школы.

Перад пачаткам новага навучальнага года.

У час заняткаў. На заднім плане — дырэктар школы Вячаслаў Міхайлавіч Целеш.

Фота В. Лісіцына.

5 чэрвеня — дзень памяці Святой Ефрасінні Полацкай

Ефрасіння Полацкая — свецкае імя Прадслава — наша святая, якую здаўна шануюць як нябесную заступніцу беларускай зямлі.

Яна з'явілася на свет на пачатку XII стагоддзя ў Полацку, у сям'і князя Святаслава-Георгія і даводзілася ўнучкай найславуцейшаму з полацкіх валадароў — Усяславу Чарадзею. Бацькі меркавалі выдаць князёўну замуж за сына нейкага слаўнага сваім багаццем і княжаннем уладара. Аднак Прадслава абрала сабе іншы шлях: яна прыйшла ў манастыр і прыняла пострыг пад імем Ефрасінні.

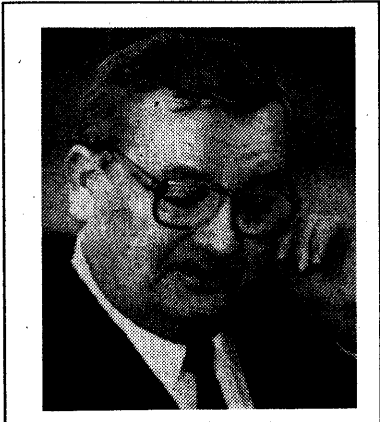
Спачатку маладая манашка пасялілася ў келлі Сафійскага сабора. Тут яна перапісвала і перакладала з іншых моваў кнігі і, як лічаць некаторыя гісторыкі, вяла Полацкі летапіс. Праз колькі гадоў яна заснавала ў Полацку жаночы, а затым і мужчынскі манастыры. Пры іх Ефрасіння адчыніла скрыпторыі — майстэрні па перапісванні кніг, а таксама школы, у якіх дзеці авалодвалі граматай, вывучалі гісторыю, грэцкую і лацінскую мовы, спасцігалі навуку красамоўства.

Асветніца збірала вакол сябе таленавітых людзей, і таму яе можна назваць нашай першай мецэнаткаю. На яе заказ полацкі дойлід Іаан пабудаваў сусветна вядомую царкву Спаса, а ювелір Богша (хрысціянскае імя Лазар) стварыў крыж — бясцэнную святыню беларусаў.

Унучка Усяслава Чарадзея ўздымала свой голас супраць княжацкіх міжусобіц, папярэджвала, што братазабойчыя войны могуць прывесці Бацькаўшчыну да гібелі.

Мошчы святой Ефрасінні спачываюць у Спасаўскай царкве полацкага Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра. Дзень памяці нябеснай заступніцы Беларусі святкуецца 5 чэрвеня.

Палітычныя і грамадскія дзеячы Беларусі: хто ёсць хто.

Газета "Прамень" працягвае знаёміць сваіх чытачоў з вядомымі палітычнымі і грамадскімі дзеячамі Беларусі. Адзін з іх — Таразевіч Георгій Станіслававіч. Бачыце яго на гэтым здымачку?

А зараз пачытайце, кім ён быў і кім можа стаць.

Георгій Станіслававіч — экс-старшыня Прэзідыўма Вярхоўнага Савета БССР. Скон перабудовы перажыў у Маскве, пагэтаму мае адносна чыстую рэпутацыю і не паспеў, як кажуць, намазоліць вочы беларускаму выбаршчыку. Пакінуў пасля сябе нядрэнную памяць як кіраўнік г. Мінска. Можа асацыіравацца ў народнай памяці са спакойнымі і сытымі часінамі Машэрава-Кісялёва-Слюнькова.

Разумны, амбіцыёзны, цярплівы. Ураўнаважаны і адносна прадсказальны. Валодае добрай палітычнай памяццю. Як і ўсе прадстаўнікі партыйнай эліты яго часу, мае салідны вопыт інтрыг. Асабіста знаёмы з большасцю цяперашніх кіраўнікоў СНД.

Можа быць прымальнай дагаворнай фігурай для "левых" і ўмераных "правых" у сілу асаблівасцей сваёй біяграфіі і характару. Выбар умерана-лева-цэнтрысцкага блока ў якасці палітычнай апоры сведчыць пра добры палітычны нюх. Умерана апазіцыёзны прэзідэнту, што і сёння гаворыць аб тым жа.

Ва ўсенародна выбраныя ірвацца, верагодней усяго, не будзе. У выпадку змены Канстытуцыі можа задаволіцца ганаровай роллю Рыхарда фон Вайцзеккера пры беларускім Гельмуце Коле. Да гэтага часу займаў пасаду Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча. 2 чэрвеня 1995 года. Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка сваім указам вызваліў спадара Таразевіча ад гэтых абавязкаў. Трэцяга чэрвеня Георгій Таразевіч накіраваў у адрас Прэзідэнта заяву наступнага зместу: "Як мне стала вядома з польскіх сродкаў масавай інфармацыі, Вамі выдадзены ўказ аб адкліканні мяне з пасады Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча "ў сувязі з пераходам на іншую работу".

У бліжэйшы час пераходзіць на якую-небудзь іншую работу не ўваходзіла ў мае планы і мне незразумела, адкуль вы атрымалі такую інфармацыю. Гэтыя паведамленні для мяне былі нечаканымі. Па сутнасці, я сам думаў аб тым, каб пакінуць гэтую пасаду, таму што з думкамі пасла ў Мінску перасталі лічыцца. Напрыклад, міністр М. Марыніч без маёй згоды прыняў рашэнне аб прызначэнні новага саветніка па эканамічных пытаннях у пасольстве. Не лічыцца з меркаваннямі пасла па такіх праблемах недапушчальна ў дыпламатычнай практыцы. Ваша ж рашэнне аб маім адкліканні, аб якім нават кіраўніцтва МЗС даведалася са сродкаў масавай інфармацыі, таксама нельга зразумець. Я падпарадкоўваюся гэтаму рашэнню, але ніяк не магу звязаць сябе з яго вынікамі".

Асоба Г. Таразевіча, як гаварылася вышэй, шырока вядомая не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Таму паведамленне аб яго адстаўцы выклікала шмат чутак і пытанняў. Адказаць на некаторыя з іх журналісты папрасілі самога Георгія Таразевіча. Звярніце ўвагу на загаловак інтэрв'ю. Гэта словы, якія выказаў сам **Георгій ТАРАЗЕВІЧ:**

"МЯНЕ ЧАМУСЬЦІ ЎСЕ БАЯЦЦА. КЕБІЧ БАЯЎСЯ, БАЯЦЦА І ЗАРАЗ. АЛЕ Ж ЧАМУ, Я ДАКЛАДНА НЕ ВЕДАЮ"

— Георгій Станіслававіч, чым, на ваш погляд, выкліканы ўказ Прэзідэнта аб вашай адстаўцы?

— Мне цяжка сказаць, з чым усё гэта звязана. Я магу толькі здагадвацца. Лічу, што былі адмоўна ўспрыняты мае выказванні наконт рэферэндуму ў сродках масавай інфармацыі. У прыватнасці, я гаварыў, што адзінай дзяржаўнай мовай павінна быць беларуская; што "Пагоня" і бела-чырвона-белы сцяг — гэта наша гісторыя, прычым гісторыя далёкіх продкаў; што навошта пытацца ў народа аб эканамічнай інтэграцыі з Расіяй, калі і так усім вядома, што ніхто не выступае супраць? І, нарэшце, што ў сапраўднай дэмакратычнай дзяржаве Канстытуцыя павінна абараняць грамадства ад узурпацыі адной галіны ўлады.

— Як вы можаце пракаменціраваць ход передвыбарнай кампаніі ў парламент, арганізацыю выбараў і іх вынікі?

— Калі першы тур быў дэмакратычным, то ў другім многіх кандыдатаў жортска блакіравалі. Напрыклад, я дакладна ведаю, што кіраўнікам буйных прадпрыемстваў Жодзіна былі дадзены ўказанні блакіраваць маю кандыдатуру.

— На ваш погляд, чаму?

— Мяне чамусьці ўсе баяцца. Кебіч баяўся, баяцца і зараз. Але ж чаму, я дакладна не ведаю.

x x x

Калі, паважаныя чытачы, і ў вас узніклі пытанні, на якія вы хацелі б, каб адказаў сам Георгій Станіслававіч, то дасылайце іх у рэдакцыю.

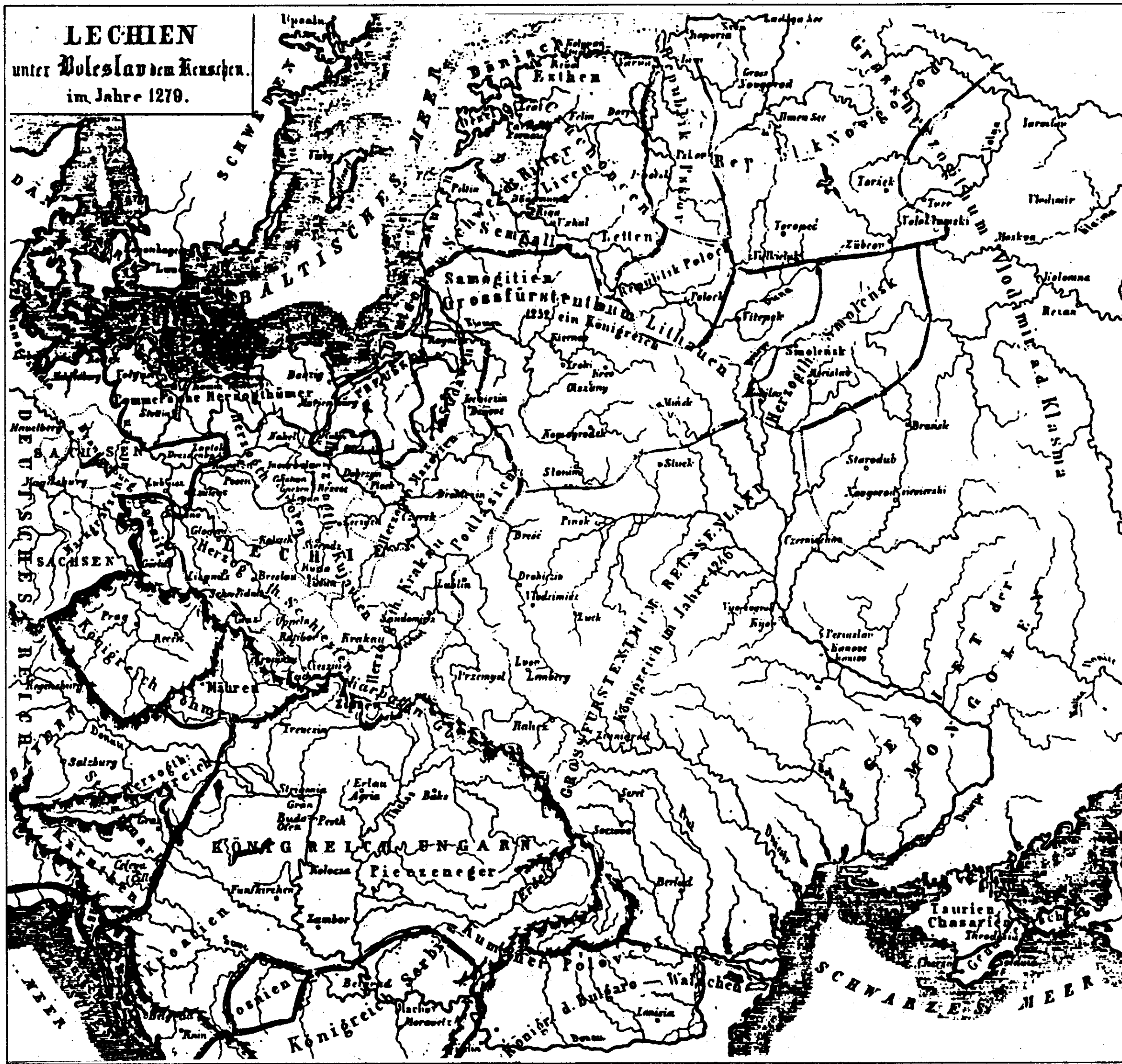
З нагоды публікацый у "Русской газете"

Каб пазбегнуць памылак

Шаноўныя чытачы! Узяцца за аловак прымусілі мяне артыкулы ў "Русской газете" — "Латвия: чужие? Призвать королей русских" і "Наш класс. Власть чужеземцев в Латвии (XIII — нач. XX вв.)" — 3 і 10 лютага 1996 г. адпаведна. Прачытаў артыкулы і падумаў: а ці не стварыць у газетах, часопісах, на радыё, тэлебачанні старонку: "Праца над памылкамі". Калісьці ў дзяцінстве пасля адказных прац у школе мы ў класе разбіралі тыповыя памылкі, зробленыя пры напісанні сачыненняў, дыктовак, кантрольных. Мне здаецца, што артыкулы па гісторыі свайго народа, па гісторыі іншых народаў — вельмі адказныя кантрольныя. Давайце ж паспрабуем вучыцца прадмету "Гісторыя" разам, каб рабіць як мага менш памылак.

Такім чынам "Русская газета". Аўтар артыкула Б. Брылеўска паведамляе: "Для торговцев из Западной Европы Рига стала важнейшим звеном не только в связях с Ливонией, но и с городами Руси — Полоцком, Псковом, Новгородом, Смоленском. В 1282 году Рига вступила в Союз северо-немецких городов — Ганза...".

Шаноўная пані Брылеўска! Звярніце, калі ласка, увагу на карту ўзгаданных земляў, датаваную 1279 годам. Ніводзін з названых у вашым артыкуле гарадоў не трапляе на тэрыторыю Русі. Гэта цэнтры незалежных дзяржаў — Рэспублікі Полацк, Рэспублікі Пскоў, Рэспублікі Вялікі Ноўгарад, Смаленскага княства. Тэрыторыя ж Русі абмежавана паўднёвай часткай сучаснай Беларусі і паўночнай часткай Украіны (назвы ўзяты з карты).

І яшчэ. Вы пішаце, што "... в XV в. укрепился восточный сосед Ливонии — Российское государство. Московские цари (правители), которые захватили всю власть над русскими землями, старались присоединить и Балтию".

Шаноўная пані Брылеўска! Да канца 15 ст. ні адзін маскоўскі князь не каранаваўся на царства. Назоў Россія (а дакладней Расея) нарадзіўся толькі ў канцы 15 ст., пасля паўторнага шлюбу Іаанна III з канстанцінопальскай — рамейскай (арамейскай) — царэўнай Зояй (Соняй) Палеолаг. Да 17 ст. гэты назоў амаль не выкарыстоўваўся.

Над якімі ж землямі захапілі ўладу маскоўскія князі? Пад канец 15 ст. Масква захапіла незалежныя дзяржавы Рэспубліку Вялікі Ноўгарад (1478 г.) з залежнымі ад Ноўгарада пермскай, пячорскай, югорскай, вяцкай землямі, княствы Цьвер (1485 г.), падпарадкавала сваёй уладзе Казанскае ханства (1502 г.). Рэспубліка Пскоў да канца 15 ст. захавала сваё веча. Рускія землі да канца 15 ст. не заваёўваліся Масквой. Пасля спусташэння ардынцамі яны паступова, на працягу XIII—XIV ст., уліліся ў моцную беларускую дзяржаву — Вялікае Княства Літоўскае (ВКЛ). Патрэбна адзначыць, што вельмі многія блытаюць ВКЛ с сучаснай дзяржавай, саманазоў якой Лыэтува (Lietuva). Таму ў якасці даведкі варта адзначыць, што назоў дзяржавы "ВКЛ" паходзіць ад назову аднаго з прабеларускіх народаў, жыўшых у басейне ракі Нёман і ягоных прытокаў. Мова народа "Літва" стала грунтам сучаснай літаратурнай беларускай мовы.

Іоанн III першы з маскоўскіх князёў, які распачаў вайну з Літвою (Беларуссю). Называючы сябе ў знешніх зносінах "Государем всея Руси", Іоанн заявіў аб сваіх прэтэнзіях на землі Літвы (Беларусі). Вайна Іоанна з Літоўскім (беларускім) князем Аляксандрам, жанатым на дачцы Іоанна Алене, была для яго вельмі паспяховай. Маскоўскі ваявода Данііл Шчэня разбіў літоўскае (беларускае) войска бліз Дарагабужа, узяўшы ў палон гетмана ВКЛ Канстанціна Астрожскага. У выніку гэтай вайны (1503 г.) Масква зваявала ў ВКЛ Северскую вобласць.

Далей аб артыкуле А. Растоўцава "Призвать королей русских" ("Русская газета" — 3.02.96). Спадар Растоўцаў піша: "Не все знают, что в Латвии есть древние города, основанные русскими или при их участии. Причем, первые из этих городов появились здесь еще до того, как возникла Рига. Один из таких городов — Лудза (в древнерусских летописях — Лучин). В Ипатьевской летописи рассказывается, что в 1177 году из Новгорода в Смоленск направлялся князь Рюрик Ростиславович с супругой. Когда они ехали по Латгалии (в то время земля находилась под юрисдикцией русских князей, где древнерусские дружинники собирали подати), у князя родился сын Михаил. В честь этого события князь Рюрик велел построить на месте, где появился его наследник, церковь святого Михаила. Есть гипотеза, что с этого храма и "началась" Лудза".

Паважаны спадар Растоўцаў! Распавядаемы ў артыкуле перыяд часу звычайна адносяць да сярэдніх вякоў. Таму лепей выкарыстоўваць абазначэнне гэтага часу як сярэднявечча (сярэднявяковыя гарады, летапісы...). Тэрыторыя сучаснай Латгаліі ў азначаным адрэзку часу не знаходзілася пад юрысдыкцыяй рускіх князёў. Асноўная яе частка была тэрыторыяй незалежнай крывіцкай (полацкай) дзяржавы. Таму незразумела, як мог Рурык Расціслававіч узводзіць храм і засноўваць горад на непрыналежачай яму зямлі. Акрамя таго, чаму ён назваў горад найменнем Лучын, а не Міхайлаўскім, як гэта было звычайна заведзена на Русі? Яшчэ болей незразумелыя паводзіны князя Рурыка Расціслававіча ў выбары шляха. Выбраны вакольны і найбольш рызыкоўны шлях перамяшчэння разам з жонкай падчас родаў. У адпаведнасці з картамі сярэднявечча тут было памежжа паміж летамі і крывічамі. Аб выключнай ваяўнічасці летаў згадваў пры апісанні тых часоў яшчэ Генрык Латвійскі (Лівонскі) у сваёй "Лівонскай хроніцы".

Распавядаючы летапісныя сведчанні, аўтар артыкула, напэўна, пераблытаў г. Люцын з г. Лучын, што сапраўды належаў з 1173 года смаленскім Расціслававічам (памежная кропка смаленскай зямлі, зараз вёска Лучын Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці).

Што да Люцына, дык ёсць меркаванне, што Люцын атрымаў сваё найменне ад назову люцічаў, славянскага народа, які жыў на паўночным усходзе сучаснай Германіі ў раёне ракі Пены (зараз Pene) з сусветна вядомай сталіцай Рэтрай (Радзігошч). Не будучы здольнымі стрымліваць больш націск германцаў, якаясь частка люцічаў магчыма перасялілася на землі Полацка, атрымаўшы прыгранічны з Летамі турботны раён. Люцын жа хутчэй за ўсё памежны абарончы пункт люцічаў. Перанос гістарычных назваў на новыя месцы быў звычайнай з'явай і існаваў, відаць, ва ўсе часы. Тыповыя прыклады пераносу назваў дзяржаў, гарадоў Русь, Расея, Баўгарыя, Украіна, Валынь, Ноўгарад і інш.

Спадар Растоўцаў паведамляе: "Примерно в то же время, совсем в другом районе Латвии возник город Кокнесе. Горожане — славяне, селы, латгалы — порой звали его Кукейнос (так восточные славяне на свой лад переделали название)".

Разгадку тапаніма трэба шукаць у мове народа, які жыў на гэтай тэрыторыі. Хто ж жыў у той час у ваколіцах Кокнесе? У адпаведнасці з картамі і летапісамі таго часу, Куке(й)нос (Kukenois, Kukenoys, Kukonoys) знаходзіўся на тэрыторыі крывіцкай дзяржавы (крывічы — адзін з прабеларускіх народаў). Да канца 19 ст. беларусы згодна перапісу насельніцтва Расейскай імперыі заставаліся дамінантным этнасам Латгаліі. Нажаль, беларускае паходжанне тапаніма спецыялістамі чамусьці не разглядалася. Таму паспрабуем самастойна разабрацца з гэтым пытаннем. "Кука", "Куца" у беларускай мове — куцы, кароткі. Кукенос — Куценос (kucēnos) — кароткі нос — хутчэй за ўсё пясчаная града, дзюна, узвышша з абрывістым схілам. Тапанім гэты мае распаўсюджанне і на Беларусі. Напрыклад, у Стайкаскім с/с, што на Берасцейшчыне, ён сустракаецца як мінімум тройчы: у назове хутара "Кука", пясчанай грады з беднай расліннасцю, дзе быў хутар Кука і балота Куціна (Kuķina), у якім абрываецца пясчаная града. Для транскрыпцыі назваў выкарыстоўваўся альфабэт латышскай мовы, які найлепей перадае іх гучанне.

Улічваючы скіраванасць артыкула, нельга не спыніцца на этымалагічным сэнсе назвы яшчэ аднаго сярэднявечнага крывіцкага паселішча ў Латгаліі — Герцыка (Gerzika, Gercike). Назва, хутчэй за ўсё, вядзе свой пачатак ад герсы — пад'ёмных металічных, ці акаваных жалезам дубовых кратаў, якія дадаткова зачынялі праём вежы-брамы. Герса падымалася і апускалася на ланцугах пад'ёмным механізмам у спецыяльным праёме брамы. Ніжнія канцы кратаў былі завостраны і заходзілі ў спецыяльныя гнёзды. Звонку герса часта засланялася пад'ёмным мостам. Дзякуючы гэтай складанай канструкцыі і адказнасці, якая ўскладвалася на гэты механізм, па назве дзіковіннага на тыя часы прыстасавання магла быць названа вежа-брама: Герска, Герцка, а з ёю і ўсё паселішча — Герс(і)ка, Герц(ы)кэ. (Цяпер вёска Ерсіка).

Герб горада Люцін (г. Лудза), 1781 год.

Аднак вернемся да артыкула спадара Растоўцава. Аўтар працягвае: "В XIII веке уже при господстве крестоносцев в северном Видземе была основана Валмиера. Название города связано с русским именем Владимир. Этот псковский князь по ряду причин переселился на территорию, подвластную Ливонскому ордену".

У першую чаргу я хацеў бы звярнуць увагу спадара Растоўцава на даследванні Маскоўскай дыялекталагічнай камісіі Імператарскай Акадэміі навук 1914 г., па якім Латышскі этнас на Поўдні і Паўднёвым усходзе межаваў з беларускім этнасам, а на Усходзе — з пераходным беларуска-рускім.

Зразумела, што да вынішчальных войнаў з удзелам Іоанна IV (Жахлівага) і іншых ваенных дзеяў 16—19 ст. мова славянаў Пскоўшчыны была яшчэ больш набліжана да беларускай (крывіцкай) мовы. Таму зразумела, чаму спалучэнне беларускіх слоў "Валодаць мірам" больш дакладна тлумачыць сэнс назвы горада, супадаючы ў грунце з латышскім Valmiera ў адрозненне ад рускага "владеть миром".

"В XVII веке русские основали еще один город в Латвии — Екабпилс," — піша спадар Растоўцаў, аднак, не згадвае, што большасць "русских" жыхароў Якубштадта (Екабпілса) былі ўніяты. Ні расейскія старавeры, знайшоўшыя прытулак у Латгаліі, ні палякі, што ў невялікай колькасці сюды перасяліліся на сталае жыхарства, не мянялі сваёй веры. Уніятамі былі толькі беларусы, якія жылі тут спакон веку.

І апошняе. Вы пішаце: "Во второй половине нынешнего века русские вновь участвуют в основании новых латвийских городов. Решение о том, быть или нет новой точке на географической карте, принимались в Москве. И возникали новые города — Стучка (ныне Айзкраукле), Олайне..."

Безумоўна, толькі "в Москве" Сталін, Берыя, Молатаў, Кагановіч, Геаргадзе, Мікаян, Хрушчоў і іншыя "русские" прымалі гістарычныя рашэнні, што і дзе пабудаваць, каго і куды адаслаць, якую тэрыторыю і ад каго ачысціць.

У завяршэнне хачу выказаць сардэчную падзяку чытачам за сумесную "працу над памылкамі". Буду вельмі ўдзячны Вашым заўвагам і парадам. Вашы карэспандэнцыі чакаюць па адрасу: N. Jarčaks, "Svitanak", Slokas-37, Riga, Latvia.

М. Ярчак,
доктар навук, старшыня ТБК "Світанак".

ХТО ВЫНАЙШАЎ ШМАТСТУПЕНЕВУЮ РАКЕТУ?

У 1650 годзе ў сталіцы Нідэрландаў Амстэрдаме, пабачыла свет кніга "Вялікае мастацтва артылерыі". Напісаў яе на лаціне — мове тагачаснай навукі — наш суайчыннік (як ён называў сябе, "шляхціч-ліцьвін з Вялікага Княства Літоўскага") Казімір Семяновіч. Нарадзіўся ён на Віцебшчыне ў пачатку XVII стагоддзя.

Кнігу К. Семяновіча з вялікай зацікаўленасцю і ўвагай сустрэлі ў Еўропе. На працягу больш як паўтара стагоддзя яна была найбольш грунтоўнай і аўтарытэтнай працай па артылерыі і піратэхніцы, перавыдавалася на французскай, нямецкай, ангельскай ды іншых еўрапейскіх мовах.

У адрозненне ад піратэхнікаў-рамеснікаў свайго часу К. Семяновіч быў сапраўдным піратэхнікам-вучоным, у сваёй працы абапіраўся на апошнія дасягненні тагачаснай навукі, на выніку ўласных эксперыментаў. Ён зрабіў шэраг цікавых, перспектыўных вынаходак. Гэта і стабілізатар тыпу "дэльта", і арыгінальныя канструкцыі ракет, у тым ліку і шматступеневай.

Такім чынам, даўняя спрэчка пра тое, хто вынайшаў шматступеневую ракету — расейскі вучоны К. Цыялкоўскі, бельгійскі інжынер Р. Бінг ці амерыканскі вучоны Р. Годард, — развязваецца для многіх нечакана: канструкцыю такой ракеты больш чым за 250 гадоў да іх апісаў у сваёй кнізе беларускі вучоны Казімір Семяновіч, паклаўшы гэтым важкую цагліну ў падмурак будучага ракетабудавання.

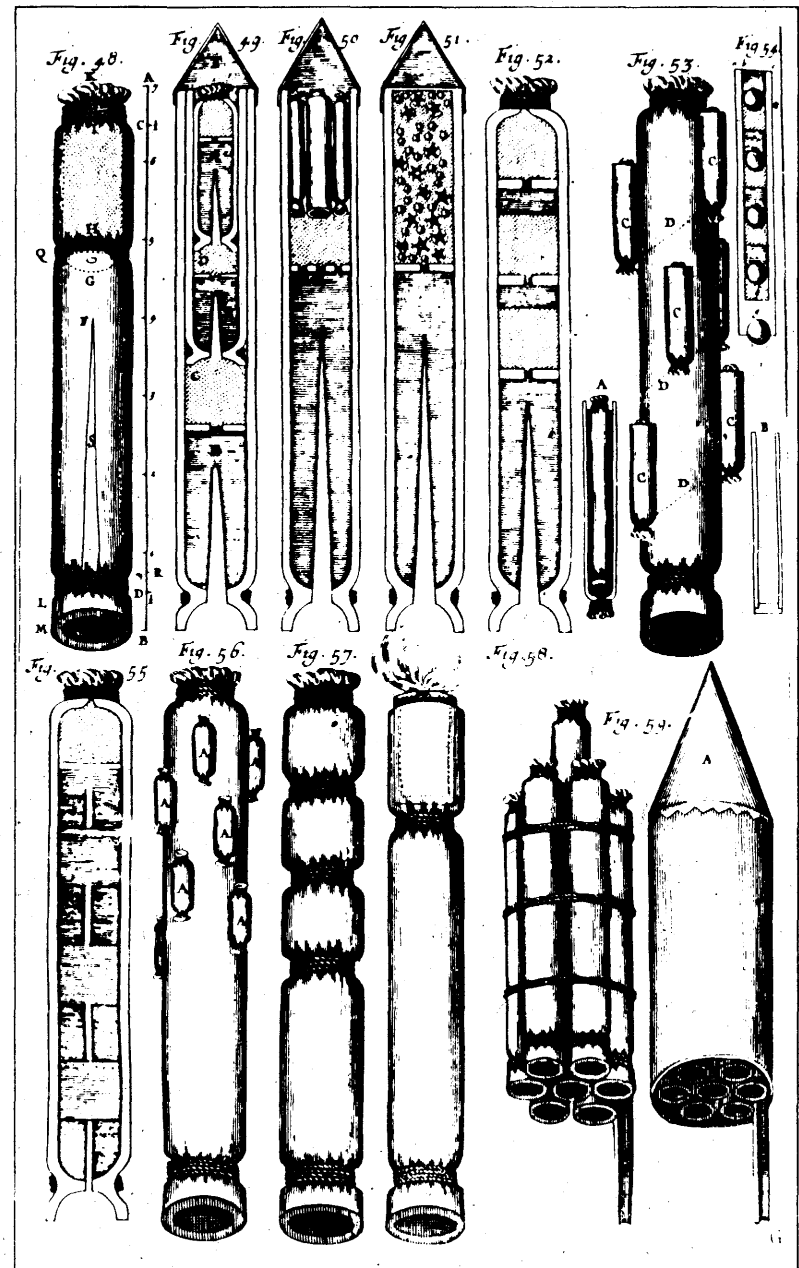
Хто ж ён такі, Казімір Семяновіч?

На вялікі жаль, на гэтае пытанне можна адказаць толькі часткова. Ён, як і шмат якія сапраўдныя падзвіжнікі навукі, не дбаў аб увекавечанні памяці па сабе. Яго захаплялі іншыя пачуцці і клопаты. У выніку гісторыя не захавала для нашчадкаў больш-менш падрабязных звестак пра жыццё і дзейнасць гэтага незвычайнага чалавека, у жыцці якога, як у празрыстай расінцы, адбіўся лёс шмат якіх славутых людзей Беларусі: вядомасць пры жыцці і забыццё ў будучыні.

Па асобных, большай часткай ускосных звестках, надзвычай скупых і сціслых, што знаходзім у аўтарскай прадмове да кнігі і ў фармуляры магістраў Віленскага універсітэта, можна меркаваць, што К. Семяновіч нарадзіўся дзесьці каля 1600 года ў адным з ваяводстваў былога Вялікага княства Літоўскага. І, хутчэй за ўсё, на Беларусі. Прозвішча Семяновіч здаўна пашырана ў нас. Так, толькі ў дакументах за першую чвэрць XVI стагоддзя, змешчаных у 20-м томе "Літоўскай метрыкі", яно сустракаецца больш як 30 разоў, і ўсе без выключэння на этнічна беларускіх землях Вялікага княства Літоўскага. Тут і магнаты, і дробная шляхта, і гараджане, і сяляне з Крычава, Слоніма, Нягневіч, Слуцка, Брэста і іншых мясцін Беларусі. Нарадзіцца ён мог у кожнай з іх.

Пра дзіцячыя і юнацкія гады Семяновіча не захавалася нават прыблізных звестак, няма і намёку. Нічога невядома і пра першапачатковую адукацыю вучонага. Хутчэй за ўсё, ён, як сын уплывовых і добра забяспечаных бацькоў, пра што згадваецца ў прадмове, прайшоў тыповы для шляхецкай моладзі таго часу шлях: вучоба ў калегіуме, затым — у адной з рыцарскіх школ, большасць выпускнікоў якіх станавіліся прафесійнымі вайскоўцамі. Пазнаёміўшыся з артылерыяй, ён на ўсё жыццё стаў яе палкім прыхільнікам. Пра гэта ён сам бегла ўспамінае ў прадмове: "Я адкінуў усякую думку зрабіць палітычную кар'еру — да якой, відаць, яго рыхтавалі бацькі, — нягледзячы на тое, што яна, паводле паходжання продкаў, была для мяне лёгка дасягальнай, і цалкам прысвяціў сябе, па-першае, практычнаму даследаванню тайны гэтай навукі, а пазней усе свае сілы аддаў яе тэарэтычнаму вывучэнню і так захапіўся, што не шкадаваў ніякіх выдаткаў, абы толькі спасцігнуць новае, раней невядомае". Са скупых да крыўднага слоў прадмовы перад намі паўстае вобраз надзвычай цэльнай, мэтанакіраванай натуры з няўтольным імкненнем да ведаў.

Неўзабаве ён адчувае, што недастаткова падрыхтаваны, асабліва ў сумежных з артылерыяй дысцыплінах: "... я ўвачавідкі пераканаўся, што мне нестае ведаў для правядзення даследаванняў і што я ніколі не дасягну таго, да чаго імкнуся, калі і ў далейшым буду вучыцца звычайным шляхам, што для дасканалага авалодвання гэтай навукай неабходна бясконца многа вывучаць іншыя прадметы".

Малюнак з кнігі "Вялікае мастацтва артылерыі" з выяваю канструкцыі шматступеневай ракеты

Прага пазнання новага і няўрымслівасць дапытлівай натуры прыводзяць яго за мяжу. Семяновіч наведвае шэраг краін Еўропы, уважліва знаёміцца з навінкамі амаль ва ўсіх галінах тагачаснай навукі. І ён, як сведчыць змест яго навуковай працы, дасягае многага — дасканала авалодвае статыкай, гідраўлікай, грамадзянскай і вайсковай архітэктурай, пнеўматыкай, оптыкай, метралогіяй, хіміяй і іншымі навуковымі дысцыплінамі.

Пазней, у пяцідзесяцігадовым узросце, ужо пасля выдання кнігі, якая прынесла яму еўрапейскую вядомасць, ён, на здзіўленне замшэлай у невуцтве шляхты, паступае ў Віленскі універсітэт. "І што яму яшчэ трэба, — пацiскалі плячыма нават адукаваныя людзі, — хутка паміраць, а ён вучыцца сабраўся". Але, відаць, такі ўжо ў Семяновіча быў характар. 7 чэрвеня 1651 года ён паспяхова вытрымлівае экстэрнам экзамены на вучоную ступень магістра "вызвольных навук" і філасофіі, а гэта вымагала дасканалага ведання шмат якіх, прадугледжаных універсітэцкай праграмай дысцыплін, у тым ліку навуковай граматыкі, рыторыкі, дыялектыкі, арыфметыкі, геаметрыі, астраноміі, гісторыі, філасофіі і нават музыкі.

Але вернемся крыху назад. У час знаходжання за мяжой Семяновіч дзеля набыцця практычнага вопыту вайсковага інжынера прымае ўдзел у вайне на баку Нідэрландаў, якія змагаліся супраць Іспаніі за сваю незалежнасць. За мужнасць і смеласць у баях, у прыватнасці пад Хюлстам, быў узнагароджаны ордэнам. Ён і да гэтага неаднаразова ўдзельнічаў у паходах і баях, у тым ліку — у вядомай бітве з татарамі пад Ахматавам (цяпер Чаркаская вобласць на Украіне).

У 1648, па іншых звестках, у 1647-м яго адклікаюць з-за мяжы і прызначаюць спачатку інжынерам, а ў маі 1648 года — намеснікам начальніка "каroннай 1У Рэчы Паспалітай, як федэратыўнай дзяржаве, карэнныя землі Польшчы называлі "Каронай", а землі Вялікага княства Літоўскага — "княствам", або "Літвой", артылерыі".

Яшчэ ў Галандыі ў Семяновіча выспела задума стварыць вычарпальную па ахопу матэрыялу манаграфію па артылерыі. Тагачасныя трактаты і падручнікі былі да немагчымасці прымітыўнымі, разлічанымі на бяздумнае, чыста начотніцкае засваенне матэрыялу. Прадмет вывучэння выкладаўся ў іх, як у катэхізісе, у форме пытанняў і адказаў. Большасць падручнікаў мела шэраг агрэхаў і памылак. Тэарэтычнае тлумачэнне фактаў і з'яў адсутнічала, а калі аўтар і спрабаваў высветліць іх прыроду, дык усё ў рэшце рэшт зводзілася да звышнатуральнай сілы і магіі. А тое, што і было вядома, як, напрыклад, тэхналогія прыгатавання пораху і адлівання гармат, трымалася ў сакрэце. Семяновіч жа марыў напісаць сапраўды навуковую працу і паставіў перад сабою мэту абагульніць усе дасягненні дакладных навук, звязаць тэорыю з практыкай і тым самым зрабіць "паслугу бацькаўшчыне і суайчыннікам, якія прагнуць ведаў".

Трактат, работа над якім разам з коштам выдання паглынула значную частку спадчыны, мае 304 старонкі і складаецца з прадмовы, пяці раздзелаў, названых аўтарам кнігамі, і вялікага па аб'ёму ілюстратыўнага матэрыялу. Франтыспіс і 206 чарцяжоў і малюнкаў, скампанаваных у 22 табліцы, выкананы вядомым амстэрдамскім гравёрам Якубам ван Мейрсам па малюнках Семяновіча.

Найбольшы інтарэс для сучаснага чытача ўяўляе трэцяя кніга трактата, названая "Ракеты" і цалкам прысвечаная будове, вытворчасці і ўласцівасцям баявых ракет.

Казімір Семяновіч — першы ў гісторыі ракетабудавання вучоны, які прапанаваў і распрацаваў на практыцы ідэю шматступеньчатай ракеты і адпаведна абгрунтаваў усе разлікі чарцяжамі, прыкладзенымі да трактата. Трохступеньчатая ракета Семяновіча была адной з мадыфікацый прапанаванай ім жа складанай ракеты з аўтаномнымі рухавікамі, што размяшчаліся паслядоўна адзін за адным і працавалі адначасова ці ў парадку чарговасці. Кожная ступень уяўляла самастойную ракету са сваім запасам паліва, запалам і саплом.

Другі канструктыўны прынцып, прапанаваны вучоным, — батарэйная ракета з рухавікамі, размешчанымі адзін пры адным па акружнасці. На адной з табліц змешчаны малюнак камбінаванай ракеты — спалучэнне шматступеньчатай і батарэйнай ракет.

К. Семяновіч — вынаходца ракетных стабілізатараў тыпу "дэльта". Да яго для надання восевай устойлівасці ў палёце да ракеты прымацоўвалі рэйку, роўную сямі-васьмі памерам корпуса.

Насуперак відавочным фактам і бясспрэчным архіўным матэрыялам, узрост якіх вымяраецца трыма стагоддзямі з гакам, заходнія фальсіфікатары дагэтуль імкнуцца замаўчаць імя Казіміра Семяновіча і ўпарта прыпісваюць аўтарства праекта першай ракеты Оберту, Манжэры, Годарду, Кангрэву. А яны, як добра вядома, жылі значна пазней Семяновіча, які апярэдзіў развіццё заходнееўрапейскай ракетнай тэхнікі на некалькі стагоддзяў.

Зусім нядаўна вялікай групе народных цаліцеляў Латвіі былі ўручаны ліцэнзіі і выдадзены сертыфікаты на права займацца лячэбнай практыкай. Цырымонія адбылася ў памяшканні Асацыяцыі народных цаліцеляў.

Прыемна ўсведамляць, што сярод атэставаных была і наша беларуская цаліцельніца Любоў Іларыёнаўна Міронава. Ёй былі прыпаднесены кветкі, выказаны словы ўдзячнасці тымі, каму яна дапамагла пазбавіцца непрыемных захворванняў. Сабраўшыхся прывітаў старшыня Асацыяцыі Аціс Андрэевіч Сіларозэ.

Напомнім: Любоў Міронава прымае па новаму адрасу: г. Рыга, вул. Элізабетас, 101, 2-гі паверх, N 4, кабінет N 6, кожны дзень з 9-ці да 17-ці гадзін, акрамя суботы і нядзелі. Кантактны тэлефон: 17-673321, хатні тэлефон: 599997, рабочы тэлефон: 17-289551.

Паважаныя беларусы! Народная цаліцельніца Любоў Міронава чакае вас асабіста ў дні і часы, указаныя вышэй ці рада будзе выслухаць вас па тэлефонах.

На здымку уверсе: Л. Міронава атрымлівае ліцэнзію N 38 і пад такім жа нумарам — сертыфікат. З гэтага часу яна — дыпламаваны спецыяліст.

На здымку ўнізе: Л. Міронава пасля ўрачыстасцей. У добры шлях, наша паважаная цаліцельніца. З табою звязаны надзеі ўсіх нас.

... А радасці ўсяго на сантым

Аддзел па нацыянальных справах Міністэрства юстыцыі Латвійскай Рэспублікі пры фінансавай дапамозе Фонда Сораса ў Латвіі выпусціў інфармацыйны зборнік "Нацыянальныя і этнічныя групы ў Латвіі".

Ва ўступнай частцы дана агульная характарыстыка жыцця нацыянальных меншасцяў ЛР (1918—1940). Асобныя раздзелы прысвечаны найбольш мнагалікім нацыянальным і этнічным групам у сучасныя дні — дынаміцы іх колькасці, характарыстыцы заняткаў, апісанню ўстаноў культуры і адукацыі і г. д. Аўтарамі змешчаных у зборніку матэрыялаў з'яўляюцца людзі, якія сістэматычна і прафесійна займаліся даследваннем нацыянальных і этнічных груп.

Адкрываем старонку пра нас, беларусаў, трэцюю па велічыне нацыянальную групу і самую вялікую "общину" у Балтыі. Нас, беларусаў, паводле звестак у зборніку, 106 тысяч 819 чалавек. Чаму ж мы тады называемся ўсяго "група", быццам рэч ідзе не пра тысячы, а толькі пра чатырох-пяцера чалавек?

Узнікае мноства другіх пытанняў. На здымках дык толькі світанкаўскія выявы. А дзе рэдакцыя газеты, чаму няма здымка ансамбля "Надзея"? Пра гэты ўжо ўсталяваўшыйся калектыў дык усяго адзін радок: "Фальклорны ансамбль "Надзея". А ў яго ёсць жа адрас, ёсць паважаны ў мастацкіх колах Латвіі кіраўнік Зоя Кальвіш. Чаму ж дапушчана такая знявага? "Прамень" калі, то гэта не рыжскае, а латвійскае таварыства, старшынёй Латвійскага (а не проста Фонда, як напісана ў зборніку) фонда беларускай культуры з'яўляецца Юрый Ярчак, а не Мікола Ярчак...

Паважаныя выдаўцы! Адкуль вы чэрпалі памылковыя звесткі? З такімі недарэчнасцямі і недакладнасцямі і пойдзе гуляць па Латвіі названае вышэй выданне. І не толькі па Латвіі, бо гэты зборнік будзе выдадзены і на англійскай мове і трапіць за рубеж.

Вось такая недобрасумленнасць кагосьці, маючага дачыненне да зместу матэрыялаў, зніжае вартасць кніжкі. Здаецца, і благі намер, а радасці дык усяго на сантым.

Цімох Атава.

СВЯТА НА ЎСЁ ЖЫЦЦЁ

Кожная сям'я святкуе дзень вяселля. Але дні гэтыя бываюць розныя.

Зялёнае вяселле — "дзень шчасця", адзіны і непаўторны.

Паркалёвае вяселле — пасля года сумеснага жыцця. Маладыя дораць адзін аднаму паркалёвыя хусцінкі.

Драўлянае — пяць гадоў шлюбу, мужу і жонцы дораць вырабы з дрэва.

Меднае — сем год. Супругі абменьваюцца меднымі пярсцёнкамі — сімвалам шчасця.

Дзень ружаў — дзесяць год. Дарыць трэба толькі ружы.

Шкляное — пятнаццаць год. Празрыстымі павінны быць пачуцці. Падарункі са шкла.

Фарфоравае — дваццаць год. Стол упрыгожваецца посудам з фарфору.

Срэбнае — дваццаць пяць год. Побач з залатымі пярсцёнкамі трэба надзець срэбныя.

Жамчужнае — трыццаць год. Муж дорыць жонцы ўбор з жэмчугу.

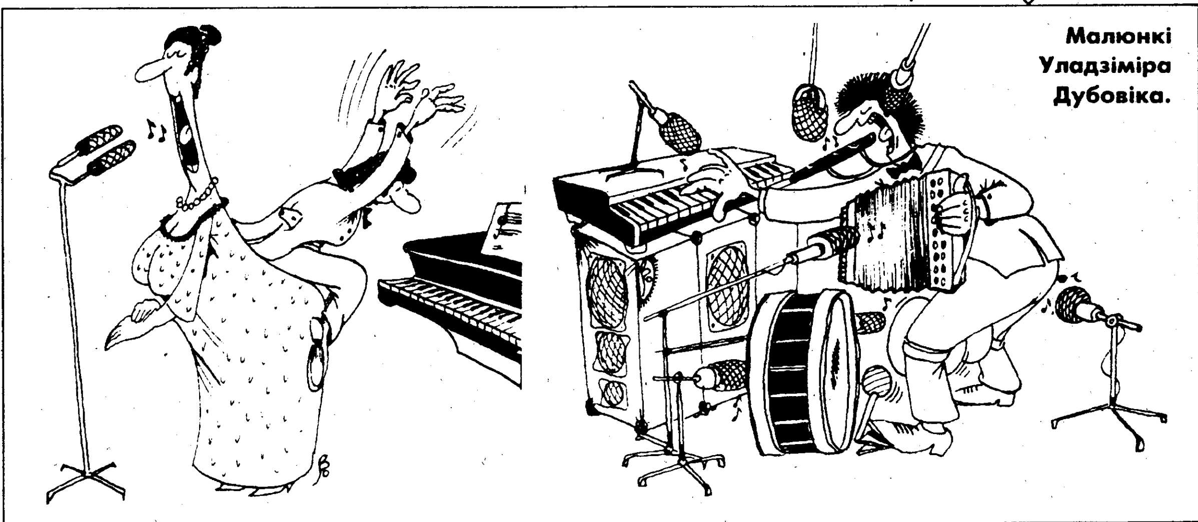
Рубінавае — 40 год. Муж дорыць жонцы пярсцёнак з рубінам.

Залатое — 50 год. Муж і жонка надзяваюць новыя залатыя пярсцёнкі.

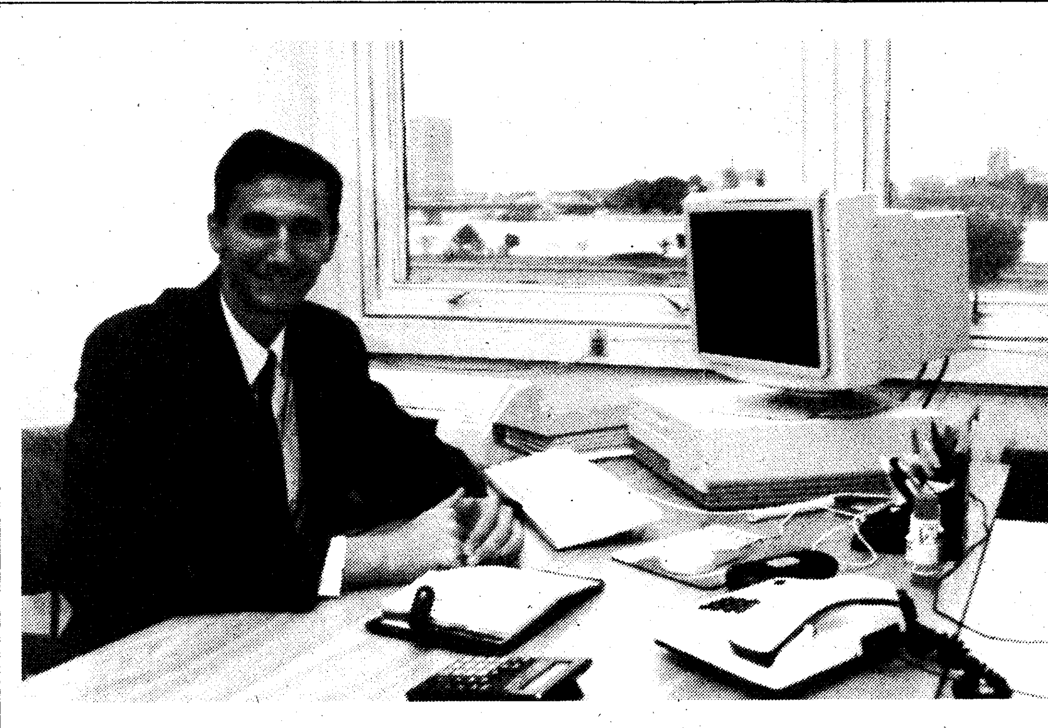
Брыльянтавае — 60 год. Ужо нічога не зможа разлучыць мужа і жонку.

Без слоў...

Малюнкі Уладзіміра Дубовіка.

У адным з нумароў газеты мы расказвалі пра вядомую ў Латвіі і за яе межамі прадпрымальніцу-беларуску, дырэктара фірмы "Ільгюцыемс" Валянціну Аляксандраўну Піскунову. А сёння сярод дзелавых людзей Латвіі ўсё больш заяўляе аб сабе і яе сын Андрэй. Са здымка дык і то бачна, што гэта надзвычай прыемны малады чалавек. Па прафесіі ён інжынер-будаўнік, скончыў Рыжскі палітэхнічны інстытут, архітэктурна-будаўнічы факультэт. Зараз узначальвае фірму VABEN. Адразу скажу, што яна дзейнічае на рынку Балтыі з 1992 года і за гэты час набыла вялікі вопыт у апрацоўцы каменя, мае ўласную сучасную тэхнічную базу. Усім, хто пажадае заключыць з ёю дагавор на аздабляльныя ці будаўнічыя работы, фірма гарантуе тэрміны і якасць.

Прыродны камень — вось з чым мае справу фірма. Для Андрэя Барысавіча ён бы тая паэзія, што хвалюе, уздымае настрой, узбуджае добрыя пачуцці. Дык адчуйце і вы гэта, паважаныя чытачы, з адказу самога Андрэя на маё пытанне сказаць што-нібудзь пра такі дзіўны будаўнічы матэрыял.

— Унікальнасць натуральнага каменя ў тым, што ён аб'ядноўвае высокадэкаратыўныя якасці, спалучэнне разнастайных колераў і адценняў, створаных самой прыродаю і цудоўныя фізічныя характарыстыкі: вогнесупраціўленне, марозастойкасць, нізкі каэфіцыент сціраемасці і высокую моц. Нельга не ўспомніць векавую гісторыю прыроднага каменя. Яго выкарыстоўвалі будаўнікі Егіпецкіх пірамідаў, зодчыя Рыма, будаўнікі Венецыі і роскашных белакаменных дварцоў Русі.

Асабліва знамянальнымі прыкладамі каменнай архітэктуры Рыгі з'яўляюцца дамы Рэйтэрна і Даненштэрна. Уражваюць аздобленыя каменным рустам фасады фінансавых і банкаўскіх устаноў Старага горада.

А зараз мы прапануем вашай увазе здымкі тых устаноў Рыгі, да аздаблення якіх — вонкавага і ўнутранага — мае дачыненне фірма VABEN.

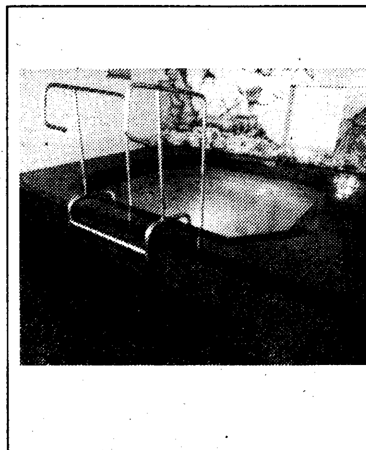
Фірма, якую ўзначальвае Андрэй Піскуноў, здольна аздобіць кватэру, асабісты дом, зрабіць па індывідуальных заказах плоскія паверхні для кухні, ваннай, упрыгожыць камін, басейн, кветнік, ступені і г. д. У залежнасці ад месцаў прымянення паверхня каменных плітаў можа быць апрацавана рознымі спосабамі, а люстраная паліроўка раскрые з новага боку сапраўдную прыгажосць і фактуру каменя.

Усё зробленае названай фірмай — надзейна, даўгавечна, прыгожа, непаўторна.

Офіс фірмы: Kuģu iela 26, LV 1048, Latvija, Rīga, 318. istaba. Тэлефоны: 6126306 6191316 факс 610016.

Л. Шакавец

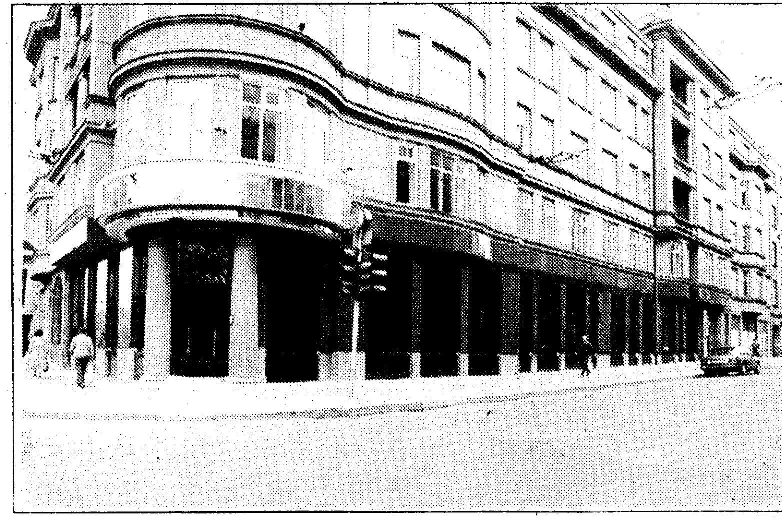
● Такі выгляд мае цэнтральны вестыбюль (уваход у рэстаран) гасцініцы "Radisson SAS Daugava", аздоблены мармуравай пліткаю, маючай дывановы малюнак.

● Уваход у банкетную залу рэстарана той жа гасцініцы.

● Вось так выглядае аздоблены фасад "Rigas starptautiskā banka" на вул. Тэрбатэс у Рызе.

● Камін. Мармур "Kivik-Kardonskiv", паліроўка.

24 мая — дзень славянскага пісьменства і культуры

Паводле евангельскай легенды, на крыжы, дзе быў распяты Ісус Хрыстос, прыбілі надпіс "Ісус Назарэй, цар іудзейскі". Тэкст падаваўся на трох мовах: яўрэйскай, грэчаскай, лацінскай. На падставе гэтага ў свой час рабілася выснова, што, маўляў, "ні аднаму народу не належыць мець сваю азбуку, акрамя яўрэяў, грэкаў і лацінян..."

Аднак, як апавядае "Аповесць мінулых гадоў", славянскія князі звярнуліся да візантыйскага імператара Міхаіла з такой просьбай: "Зямля наша хрышчоная, але няма ў нас настаўніка, які б наставіў і навучыў нас і растлумачыў святыя кнігі, бо не ведаем мы ні грэчаскай мовы, ні лацінскай... І пашліце нам настаўнікаў, якія б маглі расказаць пра кніжныя словы і пра сэнс іх".

Гэтую пачэсную місію і выканалі браты з горада Салонікі Кірыла і Мяфодзій.

Так, славянская Маравія, што запрасіла іх вуснамі князя Расціслава, мела неўзабаве кнігі Евангелля, апостальскія пасланні, псалтыр на зразумелай мове. Справа, угодная Богу і паспалітаму люду, нягледзячы на пазнейшыя праследаванні, абвінавачанні ў ерасі, знайшла свой працяг у вучнях. Асновы граматы, закладзенай Кірылам і Мяфодзіем (глаголіца і кірыліца) дазволілі стварыць сваю грамату шматлікім еўрапейскім народам.

Таму сённяшні дзень — канізаваных праваслаўнай царквой святых Кірыла і Мяфодзія — стаў у календары Днём славянскага пісьменства і культуры.

Знакаміты дзеяч беларускай культуры

Спаўняецца 100 гадоў з дня нараджэння Канстанціна Мікалаевіча Саннікава (1896—1965), беларускага рэжысёра, акцёра і педагога, народнага артыста Беларусі.

Яго творчасць — яркая старонка ў гісторыі беларускага тэатральнага мастацтва. Адметную спадчыну ён пакінуў, працуючы ў буйнейшых тэатральных калектывах рэспублікі. У Беларускім дзяржаўным тэатры-2 Саннікаў пачаў свой прафесійны акцёрскі і рэжысёрскі шлях пасля заканчэння ў 1926 г. Беларускай драматычнай студыі ў Маскве. Яркія сучасныя спектаклі, сярод якіх "Мой друг" М. Пагодзіна, "Суд" У. Кіршона, паставіў ён на сцэне Трэцяга беларускага дзяржаўнага тэатра, кіруючы ім разам з выдатным Уладзіславам Галубком у 1931—1937 гг.

У творчай садружнасці з акцёрамі тэатра імя Я. Купалы Б. Платонавым, У. Дзядзюшкам, Г. Глебавым, Л. Ржэцкай, В. Пола ўзмацнеў і расквітнеў рэжысёрскі талент Саннікава. Купалаўскаму тэатру аддаў рэжысёр амаль 30 гадоў свайго творчага жыцця. Сярод яго пастановак — шмат твораў беларускай, рускай і замежнай класікі, п'ес савецкіх драматургаў. Багатая рэжысёрская палітра Саннікава, асноўнымі фарбамі якой былі глыбокі псіхалагізм, народнасць, тонкае разуменне беларускага характару, адчуванне сучаснасці, стварала поспех яго спектакляў.

З імем Саннікава звязана развіццё нацыянальнай драматургіі. Беларускія пісьменнікі адчувалі ў ім шчодрага сябра і аднадумца, сааўтара на шляху ад рукапісу да сцэны. Гэта ён садзейнічаў станаўленню сатырычнага таленту К. Крапівы, паставіў шэраг яго п'ес — "Партызаны", "З народам", "Пяюць жаваранкі", "Зацікаўленая асоба", "Людзі і д'яблы". Даў яркае сцэнічнае жыццё "Канстанціну Заслонаву" — першай п'есе А. Маўзона. Ажыццявіў пастаноўкі п'ес К. Губарэвіча. Адкрыў у беларускай драматургіі новае імя — Андрэя Макаёнка, даўшы доўгае творчае жыццё яго п'есе "Выбачайце, калі ласка!".

Споўнілася 90 гадоў з дня нараджэння (1906) Лідзіі Пятроўны Шынко, беларускай актрысы.

Актрыса Л. П. Шынко працавала ў трох буйнейшых калектывах — спачатку ў Другім дзяржаўным тэатры, куды яна паступіла, закончыўшы Беларускую драматычную студыю ў Маскве, потым у Трэцім дзяржаўным тэатры, а пасля яго закрыцця роўна сорак гадоў жыцця аддала Першаму дзяржаўнаму тэатру, які сёння называецца Нацыянальным акадэмічным імя Янкі Купалы. Яе акцёрскае шчасце было ўвогуле не з лёгкіх, а часам і проста прывідным. Калі праглядзець старыя афішы спектакляў, асабліва купалаўскага тэатра, то нельга не заўважыць, што прозвішча Л. Шынко пазначана даволі часта, у тым ліку і як выканаўцы цэнтральных роляў. А вось у гісторыі нашага нацыянальнага тэатра яно сустракаецца значна радзей. Сакрэт тут невялікі: Лідзія Шынко нярэдка выступала дублёрам асноўнай выканаўцы ролі. Самой прыродай надзеленая вабнай прыгажосцю, стройнай постаццю, жаноцкай грацыёзнасцю, яна па чарзе з Ірынай Ждановіч іграла драматычных гераінь, і яшчэ больш — па чарзе з Верай Пола — вострахарактарныя ролі. Найбольшых жа поспехаў дамагалася Шынко ў тых спектаклях, дзе выступала не дублёршай, а тварыла свае ўласныя вобразы. Уражвалі яе ролі простых, найчасцей вясковых жанчын складанага, драматычнага лёсу, як Ганны ў "На крутым павароце" Кастуся Губарэвіча ці Аксінні ў "Каб людзі не журыліся" Андрэя Макаёнка, і яшчэ ў большай меры — характарныя вобразы з выразным сатырычным адценнем і вострай іроніяй, як Надзея ў горкаўскіх "Апошніх", ці ваяўнічая мяшчанка Антаніна Цімафееўна ў макаёнкаўскіх "Выбачайце, калі ласка!".

Цікава ведаць

Старадаўні сродак

Захапіўшыся работай на свежым паветры, забываешся пра свае рукі, адвыклыя за доўгую зіму ад лапаты, грабель, матыкі. І расплата наступае: расцёртыя далоні гараць агнём, на іх уздуваюцца мазалі. Парада: працуйце ў рукавіцах. Цаўё інструментаў абпаліце на агні да парудзення. А калі ж непрыемнасці не ўдалося пазбегнуць, прыступайце да лячэння. Можа, вам спадабаецца старадаўні знахарскі сродак. Трэба вымачыць шалупінне цыбулі ў воцаце прыкладна на працягу двух тыдняў. Потым налажыць яго на мазалі і прывязаць на ўсю ноч. Паўтарыць некалькі разоў — і мазалі знікнуць.

Яшчэ адзін спосаб. Руку (або нагу) з мазалём распарыць у гарачай вадзе, старанна выцерці і прывязаць скурку ад лімона з рэшткамі мякаці. Праз 4-5 дзён ад мазалёў не застанецца і следу.

Народныя прыкметы і павер'і аб гадоўлі жывёлы

Купіўшы штосьці з жывёлы, гаспадар, перад тым як завесці яе ў свой хлеў, узяўшы вядро вады, павінен тройчы абысці вакол худобы і за трэцім разам, зайшоўшы з тылу, выліць на хрыбет усю ваду. Народ лічыць, што гэта адзін з найлепшых сродкаў ад благіх вынікаў, якія выклікае шкадаванне папярэдняга ўладальніка прададзенай хатняй жывёлы.

Калі прадаеш парася, ягня, курыцу і г. д. на расплод і калі пасадзіш гэтую жывёлу ў мех уперад галавой, трымаючы за заднія ногі, то ў прадаўца гэтыя жывёлы перавядуцца, а ў пакупніка расплодзяцца; калі ж будзеш саджаць у мех заднімі нагамі, то прадаўцу добра, а ў пакупніка не будзе прыплоду. Таму, каб нікому не было крыўдна, трэба саджаць у мех спінаю, трымаючы за ногі.

Відушчае сэрца

Адразу і не скеміш, не дойдзеш да простай ісціны, што сэрца болей вопытнае, больш мудрэйшае за розум, бо старэйшае за яго, зарадзілася, узнікла разам з жыццём, — спярша маленькай кропелькай, крывінкай ажыло, устрапянулася і пачало біцца, уключыўшыся ў рытм, у музыку сусвету, прагна ловячы, убіраючы ў сябе яго гукі, трывогі, радасці.

Яно першае пачало спазнаваць і адкрываць, прыстасоўвацца і далучацца да асяроддзя, да рэчаіснасці, у якой на год, а то і пазней пачне абуджацца думка, з болем, з намаганнем прабіваючыся да таго, што ўжо знаёма пачуццю, высветлена спазнаннем сэрца. Яно першым адгукнецца на ўсё, што бачыць. Сэрца болей відушчае, чым розум.

Розум — сібарыт, гультай, ён працуе толькі на пяць-сем працэнтаў сваіх магчымасцей. Да таго ж вельмі хутка авалодвае цвярозасцю разліку, узважвання, стратэгіі, дыпламатыі. Нездарма маці з такой душэўнай чуйнасцю прыслухоўваліся і прыслухоўваюцца да самых першых знакаў, да першых удараў сэрца — як яно пачало біцца, ці з'ядналася, ці злучылася з матчыным у спакоі і хваляванні?

Нездарма і лепшыя педагогі свету аддаюць перавагу, самую большую сваю заклапочанасць, свой шчыры давер дзіцячаму сэрцу, стараюцца абудзіць у ім усё самае прыгожае, што ёсць у чалавеку!

Хітрая вытанчанасць розуму, эгаістычная яго прадбачлівасць, дакладнасць разліку немагчымы пры відушчым сэрцы. Гэта ўсё яскравыя адзнакі сляпога сэрца.

ГАРАСКОП ДРУІДАЎ

Арэшнік

(22—31 сакавіка, 24 верасня — 3 кастрычніка)

Ён зацвітае ранняй вясной, задоўга да таго, як пачынае распускацца лісце. Але толькі той, хто цікавіцца прыродай, можа ўбачыць гэтыя кветкі. Затое пад восень рэдка хто мінае кусты арэшніка. Людзі спокан веку збіралі смачныя і карысныя арэхі ляшчыны (так яшчэ называюць арэшнік), выціскалі з іх невысыхаючы алей, а драўніну выкарыстоўвалі для прамысловых мэт.

Тыя з людзей, хто нарадзіўся ва ўказаны вышэй тэрмін і добра разумелі карыснасць арэшніка, можа яшчэ і сёння не ведаюць, што гэта іх прататып. Чалавек, як і арэшнік, знешне не дужа прывабны і не кідаецца ў вочы, але мае вялікі ўплыў на акружаючых. Чароўнасць арэшніка амаль магічная, і ўсе ёй паддаюцца. Такія людзі ўмеюць падабацца, умеюць дабіцца, каб імі захапляліся і любілі іх. Але і яны ўважлівы да другіх, шчодрыя, цярплівыя і сціплыя. Калі арэшніку хтосьці спадабаецца, то ён робіць усё, каб яго ашчаслівіць. Але вось душэўныя раны ён не даруе, а таму можа быць небяспечны.

Рабіна

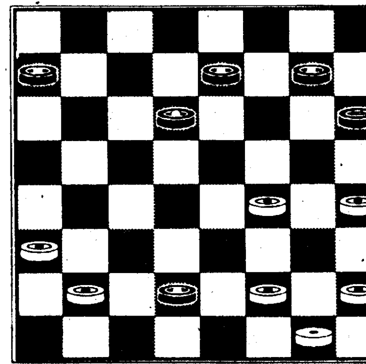
(1—10 красавіка, 4—13 кастрычніка)

Кожны з нас ведае невысокае дрэва з духмянымі гранкамі белых кветак, а ў восень і зімовай парой — са смачнымі палымнеючымі жарам ягадамі. Навуковая назва ўсяго рода рабіны — сорбус — паходзіць ад кельцкага слова сор — аскомісты. Але жрацы гэтага племя не толькі смакавалі ягады рабіны. Яны вызначалі прататыпа ёй — людзей, якія нарадзіліся ў першую дэкаду красавіка (1—10) і 4—13 кастрычніка. Яны прыгожыя, спакойныя, шчодра адораны прыродай, і адначасова моцныя, трывалыя і мужна працістаяць жыццёвым бурам і завірухам. Няма ў іх эгаістычных намераў, яны прагнуць толькі прываблівацць да сябе ўвагу. Чалавек-рабіна любіць рух, неспакой і нават перашкоды і цяжкасці. Кантакт з такімі людзьмі ўсё ж не лёгкі, таму што ім не хапае прастаты. Друіды не раілі разачароўваць рабіну, таму што яна не даруе гэтага.

Клён

(11—20 красавіка, 14—23 кастрычніка)

Людзі, якія нарадзіліся пад "знакам" клёна — памяркоўныя, клапоцяцца аб сваім знешнім выглядзе, імкнуцца туды, дзе больш цікавей, дзе бывае прэстыжна і модна. Клёны не належаць да звычайных, "сярэдніх" людзей. Энергічныя, моцныя, вынослівыя, яны могуць процістаяць усім і ўсяму. Гэта індывідуалісты, нават себялюбы і, хоць нясмелыя, могуць рашыцца на дзёрскія ўчынкі, але не з-за матэрыяльных выгод ці карысці, а з-за цікаўнасці. Такія людзі ўперадзе. У іх многа цікавых задумак, але рэдка рэалізуюць іх уласнымі намаганнямі. Клёну дастаткова таго, каб аб іх вялі размову, нават няхай і непрадузята. Не трэба баяцца, каб выпадкова не выказаць у прысутнасці клёна ўтоеныя думкі, так як у яго няма прывычкі абмяркоўваць чужыя справы і ўспамінаць аб іх. У каханні такія людзі вядуць сябе неардынарна, ходзяць на дзіва непрадбачным шляхам. Клёны маюць ясны, дапытлівы розум, развітую інтуіцыю, пачуццё гумару.

ШАШКІ

ЦУГЦВАНГ

Пагадзіцеся, цяжкое для вымаўлення слова, але сэнс яго добра ведаюць знаўцы шашачнай гульні. Бо становішча на дошцы, што тоіцца пад гэтым тэрмінам, звычайна адыгрывае парадаксальную і нават вырашальную ролю ў гульні.

Пазнаёмцеся з дыяграмай.

Ход белых.

Да гэтага становішча, падобна, імкнуліся абодва бакі, але ацанілі яго па-рознаму. Больш дальнабачнымі аказаліся белыя, якія якраз і ўлічылі маючы адбыцца цугцванг. У партыі было: 1. fe3 de1 2. fe5!! d:d2 3. gf2! e:g3 4. h:f4. Што атрымалася? Чорныя — у адным кроку ад дамачнага поля, за імі — чарга ходу і лішняя шашка, але... яны прайграюць. І прычына пройгрышу — цугцванг, г. зн. становішча, калі адзін з бакоў мусіць рабіць ход і кожны з іх — нявыгадны.

Прааналізуйце пазіцыю і пераканайцеся ў гэтым самі.

Заснавальнік і выдавец — таварыства беларускай мовы "Прамень" Выходзіць адзін раз у месяц. Газета "Прамень" зарэгістравана ў Міністэрстве юстыцыі Латвійскай Рэспублікі N 1596 як выданне для беларусаў Латвіі Падпісны індэкс 1050 Тыраж 3000 экз. Рэдакцыя не рэцэнзуе, не вяртае рукапісы, малюнкі і здымкі. За звесткі у рэкламных аб'явах адказнасць нясе рэкламадаўца. У розніцу цана 5 сантымаў. Набор і вёрстка ў камп'ютэрным цэнтры акцыянернага таварыства "Прэсэс намс". Надрукавана ў друкарні а/т "Прэсэс намс". Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Праменя", не заўсёды супадаюць.

Рэдактар Л.Шакавец.